

- 18 ס ס פרשת ויגש יה ויגש אליו יהודה ויאמר בני אדני
 ידבר-נא עבדך דבר באזני אדני ואלי-חר אפך בעבדך כי
 19 כמוך כפרעה: יט אדני שאל את-עבדיו לאמר היש-לכם
 20 אב או-אח: כ ונאמר אל-אדני יש-לנו אב זקן וילד זקנים
 קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו:
 21 כא ותאמר אל-עבדיך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו:
 22 כב ונאמר אל-אדני לא-יוכל הנער לעזוב את-אביו ועזב
 23 את-אביו ומת: כג ותאמר אל-עבדיך אם-לא ירד אחיכם
 24 הקטן אתכם לא תספון לראות פני: כד ויהי כי עלינו
 אל-עבדך אבי ונגד-לו את דברי אדני:

kildedir: "Sen de tıpkı Paro'ya benziyorsun! İkiniz de verdiğiniz sözleri tutmuyorsunuz. 'Gözüm onun üstünde olacaktır' (bkz. p. 21 açk.) demiştin. Bu mu senin gözetmekten anladığın?!" (Raşi).

Ramban ise bu son açıklamayı kabul etmemektedir. Sebep açıktır: Yosef, bir "hırsıza" sert davrandığı için elbette suçlanamaz. Nitekim Binyamin ilk geldiğinde Yosef ona alışılmadık bir sıcaklık ve kibarlık göstermiştir. Şimdi ise yanlış davranan Yosef değil Binyamin'dir.

Bu nedenle Yeuda'nın gerekçesi, "Tanrı'dan korktuğunu" iddia eden (42:18) Yosef'ten şefkat dileme şeklinde anlaşılmalıdır. Buna bağlı olarak Yeuda, büyük bir kişisel riske girerek, babasına olan sözünden ve sevgisinden ileri gelen duygusal gerekçeleri öne sürmekte, sözlerini de şu şekilde tamamlamaktadır: "Eğer mutlaka içimizden birinin köle olarak kalması gerekiyorsa, bırakın bu ben olayım. Böylece yaşlı ve endişeli babamızı, sevdiği en küçük oğlunu yeniden görebilir. Binyamin'in güvenliği için garanti verdim; o olmadan geri dönemem. Aksi takdirde Babamın çekeceği sıkıntıyı görmeye dayanamam!".

19. Yeuda'nın olayları detaylı bir şekilde tekrarlamasından, kadehin çalınması olayının, Binyamin ve kardeşlerine karşı sinsî bir komplo olduğundan şüphelendiği anlaşılmaktadır.

21. Gözüm onun üstünde olacaktır – "Onu gözetecek ve ona bir zarar gelmesine izin ver-

meyeceğim". Tam çeviriyle "Gözümü onun üzerine yerleştireyim". Alternatif çeviri: "Getirin; onu gözlerimle göreyim".

22-23. Babasını terk ettiği anda ölür – Binyamin'den söz edilmektedir. Yeuda burada Yaakov'un endişesini dile getirmektedir: "Rahel'in oğullarının ikisinin de kaderi yolda ölmek olabilir. Yosef'i yolculuğa göndermiştim, geri dönmedi. Eğer Binyamin'i gönderirsem onun başına da aynı şey gelebilir. Ne de olsa anneleri de yolda ölmüştü" (Midraş Ahefets). Yeuda'nın bu sözleri, Yosef'in, yaşlı babanın endişelerini görmezden gelerek Binyamin'in gelmesinde direttiğini ima etmekte; bir anlamda suçlama niteliğindedir (Alşeh).

Alternatif olarak "Babasını terk ettiği zaman, [babası kederden] ölür" (Raşbam).

24. Kulunuz babama – Hahamlarımız (Talmud – Sota 13b) babası için bu şekilde konuşulduğu halde sessiz kaldığı ve Yeuda'yı susturmadığı için Yosef'i eleştirirler. Yosef bu şekilde davrandığı için ceza olarak hayatından on yıl eksiltiştir. Diğer yandan bu şekilde konuşmak, Yeuda için bir günah değildir; zira Mısır asillerinden biriyle konuştuğunu düşünmektedir ve böyle durumlarda bu tarz saygılı konuşmaların yapılması gerekir. Ancak Yosef, kimliğini açığa çıkarmayacak şekilde, en azından, "Kenaan'da yaşayan biri benim kulum değildir" diyebilirdi.

27-28. Bu sözler Yaakov'un orijinal cevabında

Vayigas

[78. Yosef Kimliğini Açıklıyor]

¹⁸ Yeuda ona [Yosef'e] yaklaştı ve "Lütfen, efendim" dedi. "Bendeniz, efendime kişisel olarak bir şeyler söylemek ister. Lütfen bendenize öfkelenmeyin; çünkü siz tıpkı Paro gibisiniz.

¹⁹ "Efendim kullarına 'Babanız ya da kardeşiniz var mı?' diye sormuştu.

²⁰ Efendime 'Yaşlı bir babamız ve yaşlılığında doğmuş küçük bir çocuğu var. Kardeşi ölüncce annesinin çocuklarından bir tek o kaldı. Babası bu yüzden onu [özellikle] sever' diye cevap vermiştik.

²¹ "Kullarınıza 'Onu bana getirin. [Meraklanmayın] Gözüm onun üstünde olacaktır' demiş-tiniz. ²² Efendime 'Genç, babasının yanından ayrılamaz; çünkü babasını terk ettiği anda ölüp' demiştik. ²³ [Ama siz] Kullarınıza 'Eğer en küçük kardeşiniz sizinle birlikte inmezse, bir daha huzuruma çıkmayın' diye karşılık vermiştiniz.

²⁴ "Kulunuz babama çıktığımızda, efendimin sözlerini kendisine ilettik.

18-34. Bir önceki perasanın bitiminde Binyamin, başvezirin kadehini çaldığı "suçüstüyle" sabit bir hırsız olarak suçlanmaktadır. O ve kardeşleri, düşmanca bir tavır içindeki, hiddetli ve son derece güçlü Mısırlı'nın önünde başları eğik bir halde beklemektedirler. Mısırlı, Binyamin'in Mısır'da köle olarak kalacağını, diğer kardeşlerin ise babalarının yanına dönebilecekleri kararını vermiştir. İşte böyle bir anda tüm kardeşler şaşkınlık ve çaresizlikten uyuşmuş bir haldeyken, sadece Yeuda öne çıkarak, Binyamin için hayatını riske etmektedir. Konuşması basit ama anlamlı; kontrollü ama duygusal; saygılı ama karardır. Yeuda ricasını kendisini alçaltmadan yapmıştır. Verilen kararın haksız olduğunu iddia etmesi mümkün değildir, zira kadeh Binyamin'in çuvalından çıkmıştır. Bu sebeple – bir zamanlar köle olarak satmış olduğu kişiyle konuşmakta olduğunun farkında olmayan – Yeuda, Binyamin'e karşılık kendisini köle olarak sunmaktadır. *Midraş* kardeşlerin, Yeuda ve Yosef arasındaki yüzleşme sırasında iyice geri çekildiklerini öğretir.

Kardeşler, şahit oldukları olayın sadece iki güçlü insan arasındaki bir boy ölçüşmeden ibaret olmadığını, aynı zamanda iki karşıt felsefenin de çatışmakta olduğunu hissetmişlerdir. Olayın sonucunda her iki taraf da başarıya ulaşmıştır. Zira hem Yosef, hem Yeuda, hem de ikisinin simgeledikleri fikirler, Yahudi Ulusu'nun ayrılmaz birer parçası olarak kalmışlardır.

Tora, Yeuda'nın Yosef'e "yaklaştığını" (p. 18) özellikle söylemektedir. *Zoar* ve *Midraş*'a göre, Yeuda bu noktada manevi olarak Yosef'in benliğinin derinliklerine kadar girmiştir. Yosef'in, kalbinde gömülü olan ve gerçeği açıklayacağı uygun ana

kadar kimliğini gizlemesini gerektiren bir planı vardır. Ancak bir şeyleri hissetmiş olan Yeuda, Yosef'in sırrını açıklamasını sağlayana kadar, geçmişle ilgili anlatımını, arzını ve gerekçelerini bir arada bağlayıp, karşındakine sunmuştur. Bunun sonucunda Yosef'in sadece hayatta olduğu gerçeği değil, aynı zamanda – "kardeşlik" in gerektirdiği sevgi ve adanmışlık duygularının tümüyle – hala onların kardeşi olduğu gerçeği de daha fazla saklı kalamayacaktır.

18. Kişisel olarak – Tam çeviriyle "Bendeniz, efendimin kulağına bir söz söylesin". "Sözlerim kulaklarınıza girsin; sizi ikna etsin" (Raşi).

Yeuda'nın Yosef'in kabul etmesini istediği "söz", birazdan (p. 33) dile getireceği, Binyamin'in serbest bırakılıp onun yerine kendisinin köle olması na izin verilmesi yönündeki ricasıdır (Ramban).

Lütfen bendeniz öfkelenmeyin – Yeuda burada, Yosef'i kızdırabilecek bir dobralıkla konuşacağını ima etmekte, dolayısıyla Yosef'in şaşırmasın ve öfkeyle tepki vermemesini istemektedir. Sforno'nun açıklaması daha doğrudandır: "Bizi bu zor duruma sizin zorladığınızı ima edersem öfkelenmeyin".

Çünkü siz tıpkı Paro gibisiniz – Yüzeysel anlamıyla "Sizi kral kadar önemli biri olarak görüyorum". *Midraş* ise, bu cümlemin altındaki imayı şöyle açıklar: "Sen de Paro gibisin! Binyamin'i alıkoyduğun için cüzzamla cezalandırılmayı hak ediyorsun. Tıpkı önceki bir Paro'nun, [Binyamin'in] büyükannesi Sara'yı alıkoyduğu için bir gecelik cezalandırıldığı gibi!" (bkz. 12:17). *Midraş*'taki bir başka açıklama da şu şe-

כה וַיֹּאמֶר אָבִינוּ 25
 שָׁבוּ שְׁבוּ-לָנוּ מֵעַט-אֲכֹל: כּו וַיֹּאמֶר לֹא נוֹכַל לָרֶדֶת אִם-יֵשׁ 26
 אַחֲיֵינוּ הַקָּטָן אֲתָנוּ וַיִּרְדְּנוּ כִּי-לֹא נוֹכַל לָרְאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ
 וַאֲחֵינוּ הַקָּטָן אֵינָנו אֲתָנוּ: כז וַיֹּאמֶר עֲבָדְךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם 27
 יִדְעֶתֶם כִּי שְׁנַיִם יִלְדָה-לִּי אִשְׁתִּי: כח וַיֵּצֵא הָאָחֵל מֵאִתִּי 28
 וַאֲמַר אֶךְ טָרַף טָרַף וְלֹא רָאִיתִיו עַד-הַנֶּחָ: כט וּלְקַחְתֶּם 29
 גַּם-אֶת-זֶה מֵעַם פָּנִי וְקָרְהוּ אֶסּוֹן וְהוֹרְדֶתֶם אֶת-שִׁיבְתִּי
 בְּרָעָה שְׂאֵלָה: ד וְעַתָּה כְּבֹאִי אֶל-עֲבָדְךָ אָבִי וְהִנֵּעַר אֵינָנו 30
 אֲתָנוּ וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ: שני דֹּא וְהִיָּה כְּרֹאוֹתוֹ כִּי-אֵין 31
 הִנֵּעַר וּמַת וְהוֹלִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת-שִׁיבְתָּ עֲבָדְךָ אָבִינוּ בִּיגּוֹן
 שְׂאֵלָה: זכ כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת-הִנֵּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר 32
 אִם-לֹא אָבִיאֲנוּ אֵלֶיךָ וְחִטָּאתִי לְאָבִי כָּל-הַיָּמִים: זג וְעַתָּה 33
 יֵשֶׁב-נָא עֲבָדְךָ תַּחַת הַנֵּעַר עֹבֵד לְאֹדְנִי וְהִנֵּעַר יַעַל
 עִם-אֲחֵיו: דד כִּי-אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל-אָבִי וְהִנֵּעַר אֵינָנו אִתִּי פֶן 34
 אֶרְאֶה בְּרָע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת-אָבִי:
 א וְלֹא-יִכְלֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנִּצָּבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ 1
 כָּל-אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא-עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל-אֲחָיו:
 ב וַיִּתֵּן אֶת-קִלְווֹ בְּבִכִּי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פְּרָעָה: 2

1. Yosef duygularına daha fazla hakim olamadı – Çeviri Radak’a göre yapılmıştır. Alternatif olarak “Yosef huzurundakilerin varlığına daha çok tahammül edemedi ve emretti...” (Raşi). Pasuk, Yosef’in tahammül edemeyişiyile, o sırada çevrede bulunan hizmetkarlar arasında bir bağ kurmaktadır. Nitekim Yosef, kendisini tanıtmadan önce tüm hizmetkarların dışarı çıkmasını emretmektedir. Bu konuda çeşitli açıklamalar vardır:

• Yosef kendini tanıtmaya hazırdır; fakat kardeşlerini yabancıların önünde küçük düşürmek istememiştir (Raşi).

• Kardeşlerinden çok kendi imajını düşünmektedir. Zira hizmetkarlarının önünde ağlamaya başlaması pek uygun olmayacaktır (Raşbam).

• Yosef’in hizmetkarları da Yeuda’nın duyugulu konuşmasından etkilenmiş, onlar da Binyamin’in özgür bırakılmasını rica etmeye başlamışlardır. Sonunda Yosef yoğun isteğe karşı gelememiştir (Ramban).

2. Yosef’in kontrol edilemeyen ağlaması, dışarı çıkardığı insanlar tarafından bile duyulmaktadır. Haber hemen Paro’nun makamına iletilir ve bir anda ülkenin bütün ileri gelenleri konuyla ilgilenir.

²⁵ Babamız 'Dönüp bize biraz yiyecek satın alın' dediğinde, ²⁶ '[Bu şekilde] İnemeyiz. [Sadece] En küçük kardeşimiz yanımızda olursa ineriz. Çünkü [sorumlu] adamın huzuruna, yanımızda en küçük kardeşimiz olmaksızın çıkamayız' diye cevap verdik.

²⁷ "Kulunuz babamız bize [şöyle] dedi: 'Siz de biliyorsunuz ki, eşim [Rahel] bana iki oğul doğurdu. ²⁸ [Bunlardan] Biri yanımdan ayrıldı ve anlaşılan [vahşi hayvanlarca] parçalandı. [Nitekim] O zamandan beri onu görmedim. ²⁹ Şimdi bunu da önümden alırsanız ve başına bir felaket gelirse, ak saçımı mezara kötülükle indirmiş olursunuz'.

³⁰ "Ve şimdi; kulunuz babama vardığımda genç yanımızda olmayacak. Oysa [babamın] canı, [oğlunun] canına bağlı! ³¹ Gencin [yanımızda] olmadığını gördüğü anda ölecektir! Ve [biz] kullarımız, kulunuz babamızın ak saçını mezara kederle indirmiş olacağız! ³² Ayrıca bendeniz 'Onu sana getirmezsem, babama karşı tüm zamanlar için günah işlemiş olacağım' diyerek, babamın önünde gence kefil oldum.

³³ "Şimdi – Lütfen bendeniz, gencin yerine size köle olarak kalsın; genç de kardeşleriyle birlikte [babasına] çıksın. ³⁴ Çünkü, genç yanımda yokken babama nasıl çıkarım? Babamın çekeceği sıkıntıyı görmeye dayanamam!"

45

¹ Yosef duygularına daha fazla hakim olamadı. Tüm hizmetkarları orada oldukları için "Herkesi dışarı çıkarm!" diye bağırdı. Böylece Yosef kendisini kardeşlerine tanıttığı zaman, yanında [yabancı] kimse yoktu. ² Öyle yüksek bir sesle ağlamaya başladı ki, Mısırlılar duyular. [Bu beklenmedik durumla ilgili haberi] Paro'nun saray personeli de duydu.

yazılı değildir (43:6-7). Bu da, Tora'nın bazı bölümlerinde daha özet, diğer bölümlerinde de daha detaylı bilgi verildiğine dair kuralla uyum içindedir. Tora, detayları, en uygun olacakları yerlerde vermeyi tercih eder.

30-31. Ve şimdi – "Özellikle şimdi – yani babamız, Binyamin'in başına gelecek herhangi bir aksiliğin basit bir rastlantı olmayıp doğrudan bizim suçumuz sayılacağı konusunda uyarıda bulunmuşken (Sforno), onu yanımızda görmediği anda hemen düşüp ölecektir! Bir şekilde Binyamin'in sizin kadehinizi çaldığını söyleme fırsatımız olursa, kanunlara sadık olan dürüst babamız, kararımızın adaletini kabul edecektir. Ama olanları bilmez bir halde, Binyamin'i yanımızda görmediği anda, ona söylememize fırsat bile kalmadan ölecektir" (Duvno'lu Magid).

Burada karşımıza bir soru çıkmaktadır: Bu noktada Binyamin'in on tane oğlu vardır (46:21). Yeuda özellikle Yaakov'un sıkıntısını öne sürmüş; ama Binyamin'in çocuklarından ve onların babasızlıktan dolayı yaşayacakları sıkıntılarının bahsetmemiştir bile. Bunun sebebi nedir? Kotsk'lu Rabi Menahem Mendel bunun, ebeveynlerin çocuklarına olan bağlılıklarının, çocukların ebeveynlerine olan düşkünlüklerinden daha kuvvetli olduğu gerçeğine çarpıcı bir örnek teşkil ettiğini belirtir.

32. Yeuda, kardeşleri arasından Binyamin'i

savunmak üzere neden özellikle kendisinin öne çıktığını açıklamaktadır.

Tüm zamanlar için – Bkz. 43:9 açık.

33. Lütfen bendeniz, gencin yerine size köle olarak kalsın – "Satın aldığı kölenin hırsız olduğunu farkeden biri onu hemen geri yollar. Sizse hırsız olduğunu bildiğiniz birinin köleniz olmasını istiyorsunuz! Bu hiç mantıklı değil. Zira eğer onu kişisel uşağınız olarak istiyorsanız, ben ondan daha tecrübeliyim. Eğer ona savaşçı olarak ihtiyacınız varsa, ben ondan daha iyi savaşırım. Lütfen bu gencin yerine ben köleniz olayım" (Midraş – Tanhuma Yaşan).

45.

1-15. Yosef kendini tanıtıyor ve kardeşlerinin gönlünü alıyor. Yeuda'nın Binyamin'in yerine kendisini teklif etmesiyle, Yosef artık kardeşlerinin değiştiğine dair aradığı kesin kanıtı bulmuştur. Bu değişiklik, Yaakov'a olan düşkünlüklerinden, Binyamin'e olan fedakarca sevgilerinden ve Yosef'e karşı işlemiş oldukları suçtan duydukları içten pişmanlıktan bellidir. Yosef'in, kardeşlerini tüm bu sıkıntılara sokmasının amacı da bu kanıtı elde etmektir. Dahası, kardeşleri hak ettikleri utançtan paylarına düşeni de almışlardır. Yosef bu sebeple, barışma zamanının artık geldiğini hissetmiştir (Akeda; Abravanel; Hirsch).

3 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחִיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא-יָכֹל
 4 אָחִיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי גִבְהָלוּ מִפְּנָיו: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחִיו
 גְּשׁוּ-נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אָחִיכֶם אֲשֶׁר-מָכַרְתֶּם
 5 אֹתִי מִצְרַיִם: הָ וְעַתָּה | אֶל-תַּעֲצְבוּ וְאֶל-יִחַר בְּעֵינֵיכֶם
 כִּי-מָכַרְתֶּם אֹתִי הֲנֵה כִּי לְמַחִיָּה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם:
 6 כִּי-זֶה שְׁנָתִים הָרָעַב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹל חֲמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר
 7 אֵין-חֶרֶשׁ וְקָצִיר: וַיִּשְׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם
 שָׂרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה: שְׂרִישִׁי
 8 הָ וְעַתָּה לֹא-אַתֶּם שָׁלַחְתֶּם אֹתִי הֲנֵה כִּי הָאֱלֹהִים וַיְשִׁילֵנִי
 לָאֵב לְפָרְעָה וּלְאֶדוֹן לְכָל-בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל-אָרֶץ מִצְרַיִם:
 9 ט מִהֲרֹו וְעָלוּ אֶל-אֲבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵךְ יוֹסֵף
 שְׂמָנִי אֱלֹהִים לְאֶדוֹן לְכָל-מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֶל-תַּעֲמֹד:
 10 י וַיֵּשְׁבֶת בְּאֶרֶץ-גֹּשֶׁן וְהָיִתָּ קְרוֹב אֵלַי אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבְנֵי בְנֶיךָ
 11 וְצֹאנֶךָ וּבְקֶרֶךָ וְכָל-אֲשֶׁר-לָךְ: יֵא וְכָלכֹּלֶתִי אֶתְךָ שָׁם כִּי-עוֹד
 חֲמֵשׁ שָׁנִים רָעַב פֶּן-תּוֹרֵשׁ אֶתָּה וּבֵיתְךָ וְכָל-אֲשֶׁר-לָךְ:

8. **Şimdi** – Yosef “şimdi” sözcüğünü vurgulamıştır. Bu noktaya kadar kardeşlerini insaniyete yakışmayan bir ihanetle suçlamıştır; fakat “şimdi”, artık herkes, Tanrı’nın elinde birer araç olduklarını anlamıştır (*Akeda*).

Paro’nun başveziri – Tam çeviriyle “Paro’ya bir baba”. Bkz. 41:43 açık. “Paro’nun babası”, kraliyet başveziri için kullanılan antik bir ünvandı.

10. **Goşen bölgesi** – Burası, Nil deltasının doğusunda ve günümüzdeki Süveyş kanalının batısında kalan verimli bir bölgedir. Hakkında “ülkenin en iyi bölgesi” (47:6) denmesinin sebebi budur. En önemli şehri Rameses’ti (bkz. 47:11 açık.).

Başkente ve dolayısıyla Yosef’e yakındı. Mısır’ın Kenaan’a yakın olan bölümündedir (46:29). Genel olarak Tanis [Onomed] ve Memfis arasın-

daki yer olduğu söylenir (Yeudit 1:9, 1:10). Josephus Flavius, burayı Heliopolis bölgesiyle özdeşleştirir (*Antiquites* 2:7:6; bkz. 47:11 açık.).

Bir başka kaynağa göre ise Goşen, Pelusium’un güneyinde ve Kahire’nin kuzeyinde kalan Heropolis olarak belirtilmektedir (46:28, *Septuaginta* o.ç.; Ptolemy, *Coğrafya* 4:5). Ancak aynı kaynak bir başka yerde, buradan “Gesem Arap Bölgesi” olarak söz eder (46:34, *Septuaginta* o.ç.). Nil’in doğusundaki bölge Arap toprakları olarak kabul edilirdi (Herodotus 2:8).

Yosef’in ailesinin gelecekteki evi olarak Goşen’i seçmesinin iyi bir nedeni vardır. Burada Mısır’ın putperest ve ahlaki çöküntü içindeki toplumundan ayrı yaşayabileceklerdir. Goşen ayrıca Mısır’da nefret edilen bir meslek olan koyun çobanlığını da rahatça devam ettirebilecekleri bir yerdir (46:34).

³ Yosef, kardeşlerine “Yosef’im ben!” dedi. “Babam hala hayatta mı?”

Kardeşleri onun önünde öylesine allak bullak olmuşlardı ki, ona cevap bile veremediler.

⁴ Yosef, kardeşlerine “Lütfen yaklaşın bana” dedi. Yaklaştıklarında, “Ben, kardeşiniz Yosef’im. Hani beni Mısır’a satmıştınız. ⁵ Şimdi – beni buraya sattığınız için üzülmeyin; kendinizi suçlamayın. Çünkü [anlaşılan] Tanrı beni, hayat kurtarmak amacıyla, sizden önce göndermiş! ⁶ Zira bölgede iki yıldır kutluk var ve daha beş yıl boyunca ne toprak sürülebilecek, ne de hasat olacak. ⁷ Tanrı, ülkede varlığımızın sürmesini garantilemek ve sizi olağanüstü yollarla kurtarmak üzere hayatta tutmak için beni sizden önce gönderdi.

⁸ “Şimdi – Beni buraya gönderen siz değilsiniz; aslında Tanrı’dır. [Tanrı] beni Paro’nun başveziri, tüm hükümetinin efendisi ve tüm Mısır Ülkesi’nin hakimi yaptı.

⁹ “Acele edin ve babama çıkarak, kendisine şöyle deyin: ‘Oğlum Yosef şöyle dedi: Tanrı beni tüm Mısır’ın efendisi yaptı. Bana gel – durma! ¹⁰ Goşen bölgesinde oturacak ve bana yakın olacaksın – sen, çocukların, torunların, davarın, sığırın ve sana ait olan her şey. ¹¹ Senin, ailen ve sana ait olan her şeyle birlikte fakirleşmemen için, orada tüm ihtiyaçlarını karşılayacağım – çünkü daha beş yıl kutluk var’.

Ağlamanın bu kadar genel bir ilgi uyandırması, Yosef’in ne kadar önemli bir konumda olduğunu ve ona ne kadar güvendiğini göstermektedir (Hirsch).

Paro’nun saray personeli – Raşi. Tam çeviriyle “Paro’nun sarayı”.

3. Yosef’im ben! Babam hala hayatta mı? – Yosef’in başlıca endişesi babası olmuştur. Merak ettiği, Yaakov’un bu kadar yıl boyunca ayrılık acısına nasıl dayanabildiğidir (Sforno). Alternatif olarak, Yosef babasının kuvvetinin yerinde olup olmadığını sormuş olabilir (Tir). Ya da Yosef belki de, kardeşlerinin bahsettiği yaşlı babanın gerçekte varolup olmadığını merak etmektedir. Zira daha önce bunu sadece ülkeden bir an önce kaçabilmek amacıyla başvezirin sempatisini kazanmak için söylemiş olmaları da olasıdır (Rabag).

Diğer yandan bu sözler aynı zamanda Yosef’in kardeşlerine yönelik bir azarlaması olarak da algılanabilir. “Babamızın Binyamin’i görmediği takdirde yaşayamayacağını söylüyorsunuz. Babamdan beni ayırırken neden bu konuda endişelenmemiştiniz peki? Siz beni sattıktan sonra babam hayatta kalmadı mı? Kaldı; ama nasıl!?”.

Yosef “Ben Yosef’im” dediği anda, kardeşler için her şey birden aydınlanmış, Tanrı’nın büyük planını hepsi bir anda görmüşlerdir. Henüz bir dakika önce kafalarını bulandıran sorulardan eser kalmamıştır. Geçen yirmi iki yıl boyunca meydana gelen olayların hepsi artık açıktır. İleride de böyle olacaktır. Vakti geldiği zaman Tanrı Kendisi’ni açığa çıkaracak ve ilan edecektir: “Ben Aşem’im”. İşte o anda, tarih boyunca kafamızı karıştıran sorular ve yaşanan her anlaşılmasız şey bir anda

açıklığa kavuşacaktır (Hafets Hayim).

4. Lütfen yaklaşın bana – Midraş’tan alıntı yapan Raşi’ye göre, kendisine inanmalarını sağlamak için, Yosef kardeşlerine sünnetli olduğunu göstermiştir.

Mısır’a satmıştınız – Başka bir deyişle, “Mısır’a satılmama sebep olmuşsunuz”.

5. Kardeşlerinin utançla büzüldüklerini gören Yosef, onlara sevgiyle yaklaşır ve onları, Mısır’a satılmasının Tanrı’nın planının bir parçası olduğunu söyleyerek rahatlatır: “Beni buraya siz değil, Tanrı gönderdi. Üzülmenize gerek yok. Tanrı’nın isteği, hayat kurtarmak amacıyla beni buraya yerleştirmektir; siz sadece aracılık yaptınız.

Zira Tanrı’nın, Avraam’ın soyunun kendilerine ait olmayan bir ülkede yabancı olarak yaşayacakları yolundaki kararının (15:13) gerçekleşmesi için, zaten hepimizin bir şekilde Mısır’a inmesi gerekiyordu. Normal şartlarda Mısır’a bütün köleler gibi zincirlere bağlanmış olarak gelecektik; fakat Tanrı, babamız ve sizin düşmanca koşullar altında değil, daha olumlu bir yöntemle gelmenizi uygun gördü. Ben ise, bunun yolunu hazırlamak ve sizin onurunuzu korumak için önceden gönderilmiş bir aracıyım sadece. Hem bu şekilde bu zor dönemde aile olarak hayatta kalmamız da sağlanacak” (Midraş – Tanhuma; Lekah Tov).

7. Olağanüstü yollarla – Tam çeviriyle “büyük bir kaçışla/kurtuluşla” (Septuaginta). Pasuk aynı zamanda “Sizin için büyük bir kurtuluşu canlı tutmak için”, yani başka bir deyişle “İçinizden çoğu kişinin kurtulmasını garanti etmek için” şeklinde de çevrilebilir (Sefer Ayovelot 43:18).

12 יב והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כיפי המדבר
 13 אליכם: יג והגדתם לאבי את-כל-כבודי במצרים ואת
 14 כל-אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את-אבי הנה: יד ויפל
 על-צווארי בנימן-אחיו ויבך ויבנימן בכה על-צוואריו:
 15 טו וינשק לכל-אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו אתו:
 16 טז והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף וייטב
 17 בעיני פרעה ובעיני עבדיו: יז ויאמר פרעה אל-יוסף אמר
 אל-אחיד זאת עשו טענו את-בעירכם ולכו-באו ארצה
 18 כנען: יח וקחו את-אביכם ואת-בתיכם ובאו אלי ואתנה
 19 לכם את-טוב ארץ מצרים ואכלו את-חלב הארץ: יט ואתה
 צויתך זאת עשו קחו-לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם
 20 ולנשיכם ונשאתם את-אביכם ובאתם: כ ועינכם אל-תחס
 21 על-כליכם כי-טוב כל-ארץ מצרים לכם הוא: כא ויעשו-כן
 בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על-פי פרעה ויתן להם
 צדה לדרך:

dini bir yabancı gibi görmeyecek, ülkeye daha çok bağlanarak kendisini Mısır'ın çıkarlarına tam olarak adayacaktır (Sforno).

18. En iyi ürünler – İbranice *Helev*. Tam çeviriyle “Yağ; içyağı”. Bunun gibi, deyim olarak kullanıldığı yerlerde “en iyi” anlamını verir (Raşi).

19-20. Bu kıtlık döneminde Mısır'dan dışarıya arabalar çıkarmak yasaktır (Abravanel). Yosef o kadar kişiliği bütün ve dürüsttür ki, Paro onun, bulunduğu konumu hiçbir zaman kişisel çıkarları için kötüye kullanmayacağından emindir. Özellikle de böylesine hassas bir durumda! Dolayısıyla, Yosef'in dürüstlüğü sebebiyle babasına bir şeyler göndermeye yanaşmayabileceğini düşünen Paro, Yosef'e, babasına, hem acil ihtiyaçlarını karşılamak üzere gereken erzağı götürmeleri, hem de mallarını getirebilmeleri için birçok araba göndermesini bizzat emretmiştir (Ramban). Paro ayrıca, Yaakov ve ailesinin geride bırakacakları şeyler için endişelen-

memelerini, zira Mısır'daki bolluk ve servetin onların kullanımına hazır olduğunu ekler.

Rabi Yosef Dov Soloveitchik, Paro'nun Yosef'in ailesinin gelmesi için bu kadar hevesli ve cömert davranmasını, Yosef'in politik ve ekonomik alandaki başarısına olan büyük saygısına bağlar. Paro, ailede başkalarının da zeki olabileceğini ve Mısır'ın ulusal çıkarları için çalışabileceklerini ummaktadır.

20. Mallarınızı dert etmeyin – Tam çeviriyle “gözleriniz eşyalarınıza acımasın”.

¹² “[Kardeşlerim;] İşte – hem siz hem de kardeşim Binyamin – size bizzat konuştuğumu göz-
lerinize görüyorsunuz. ¹³ Babama, Mısır’daki yüksek mevkiimle ilgili her şeyi ve tüm gördük-
lerinizi anlatın. Acele edin ve babamı buraya getirin”.

¹⁴ [Bu sözlerin ardından, Yosef] Kardeşi Binyamin’in omuzlarına düşüp ağladı. Binyamin
de onun omuzlarında ağladı. ¹⁵ [Yosef] Sonra tüm kardeşlerini öptü ve onların [omuzları]
üzerinde ağladı. Sonrasında kardeşleri onunla söylediler.

¹⁶ Haber Paro’nun sarayında yayıldı: “Yosef’in kardeşleri geldi!” [Bu durum] Gerek Paro-
nun, gerekse de danışmanlarının hoşuna gitti.

¹⁷ Paro Yosef’e, “Kardeşlerine şöyle söyle:” dedi. “Şunu yapın: Hayvanlarınızı [erzakla] yük-
leyin, gidip Kenaan Ülkesi’ne varın. ¹⁸ Babanızı ve ailelerinizi de alıp bana gelin. Size Mısır Ülke-
si’nin en iyi bölgesini vereceğim. Ülkenin en iyi ürünlerini yiyeceksiniz. ¹⁹ Sen ise [Yosef; tarafım-
dan] emir aldın. [Kardeşlerine şöyle diyeceksin:] ‘Şunu yapın: Mısır Ülkesi’nden kendinize,
çocuklarımız ve eşleriniz için arabalar alın. Babanızı da taşıyıp gelin. ²⁰ Mallarımızı dert etmeyin;
zira tüm Mısır Ülkesi’nin en iyi bölgesi, sizindir”.

²¹ Yisrael’in oğulları bunu yapmayı kabul ettiler. Yosef, Paro’nun emri üzerine onlara
arabalar verdi. Ayrıca onlara yol için yolluk da verdi.

12. Hem siz hem de kardeşim Binyamin – Yosef burada Binyamin’i özellikle ayırmaktadır. Raşi’ye göre Yosef “Beni sattığınız sırada orada olmayan Binyamin’den nasıl nefret etmiyorsam, aynı şe-
kilde sizden de nefret etmiyorum. Samimiyetime güvenebilirsiniz” mesajını vermektedir.

Size bizzat konuştuğumu – Tam çeviriyle “Size konuşanın ağzım olduğunu”. Yosef’in kardeşleri şaşkınlıktan kalakalmış durumdadırlar. Yosef, gerçek kimliğinin ne olduğu hakkında şüpheleri olabilir düşüncesiyle bir kez daha Yosef olduğunu tekrarlamıştır. Yosef bu sözleriyle [“ağzım konuşuyor”], konuşmayı yaptıkları dile dikkat çekmektedir. Kardeşlerle İbranice konuşmaktadır ve bu, Mısır’da bilinen bir dil değildir. Ramban ise bun-
dan farklı olarak, yönetici ve ticaretle uğraşan sınıfların komşu ülkenin dili olan İbranice’yi bildiklerini savunur. Ona göre Yosef, “ağzım konuşuyor” diyerek, verdiği sözleri yerine getireceğine dair garanti verme amacındadır.

Sforno ise Yosef’in, kardeşlerinin onu sattığı sırada aralarında geçen diyalogu hatırlattığını belirtir. Bu olay kardeşler ve [İbranice bilmeyen] Midyanlı Yişmaeliler arasında geçtiğinden (37:28), başvezirin tüm bu detayları biliyor olması, onun Yosef olduğunu kanıtlamaktadır.

14. Omuzlar – Şemuel ben Hofni Gaon. Bkz. 33:4 açık. Yosef kendini kardeşlerine tanıttığı zaman gözlerinden sevinç gözyaşları gelmiştir. Şimdi ise üzüntüden ağlamaktadır; çünkü *Ruah Akodeş* yoluyla, ailesini sürüklediği bu sürgünün onlar için son sürgün olmayacağını görmüştür. Ulusunun daha birçok zorluklar yaşayacağını ve zorlu sınavlardan geçeceğini bilmektedir. Yahudiler için sevinç ve üzüntünün birbirlerine karışık

halde yaşanması tarih boyunca olağan olmuştur. Bunun belki de ilk örneğini şu anda Yosef’te görmekteyiz (Rabi Munk).

Tarihin ileri safhalarında, iki Bet-Amikdaş Yeruslayim’in Binyamin’e ait olan bölümünde, Mişkan ise Yosef’in oğlu Efrayim’in topraklarında kurulacak; ancak üçü de yıkılacaktır. *Midraş*, iki fiilde bulunan [“düşüp ağladı”] Yosef’in iki Bet-Amikdaş, tek fiilde bulunan [“ağladı”] Binyamin’in de Mişkan için ağladığını belirtir (Raşi; *Sifte Hahamim*). *Zoar’a* göre ise Yosef kardeşleri için ağlamıştır; zira ileride on kabilenin sürülerek diğer uluslar arasına dağılacağını görmüştür.

16-21. Paro karşılamaya katılıyor.

16. Haber Paro’nun sarayında yayıldı – Tam çeviriyle “Ses Paro’nun sarayında duyuldu”. p. 2’de Yosef’in ağlama sesinin saray personeli tarafından duyulduğu belirtilmişti. Bu onlar için oldukça alışılmadık bir durumdu. Bu noktada ise, işin iç yüzü anlaşılmış ve Yosef’in kardeşlerinin geldiği Paro’nun sarayında duyurulmuştur (*Or Ahayim*). Bu olayın bu denli yankı yapmasının sebebi, Yosef’in Mısır’dayken sürekli olarak, “Benim köle olduğuma bakmayın. Aslında saygın bir ailenin çocuğuyum ve Kenaan’dan kaçırılmıştım” demesidir (Ramban). Kardeşlerinin gelişi, onun bu tezi-
ni doğruladığından; “Paro’nun ... hoşuna gitti”.

Paro’nun ... hoşuna gitti – Paro ülkesi adına sevinmiştir. Ne de olsa, Mısır’ın – kölelikten gelip üstüne üstlük hüküm bile giymiş, kim olduğu belli olmayan biri tarafından değil – önemli ve saygın bir ailenin üyesi tarafından yönetildiği kesinleşmiştir (Ramban). Dahası Paro’nun fikrine göre Yosef, ailesinin de Mısır’a yerleşmesiyle artık ken-

כב לְכֻלָּם נָתַן לְאִישׁ חֲלָפוֹת שְׁמֵלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן 22
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמֵשׁ חֲלָפֹת שְׁמֵלֹת: כג וּלְאֶבְיָיו שְׁלַח 23
 כְּזֹאת עֲשֶׂה חֲמִישֵׁי נְשָׂאִים מִטּוֹב מִצְרַיִם וְעֶשֶׂר אֶתְנֵת 24
 נְשָׂאֹת בָּר וּלְחֵם וּמִזֹּון לְאֶבְיָיו לְדֶרֶךְ: כד וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶחָיו 24
 וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל־תִּרְגִּזוּ בְּדֶרֶךְ: כה וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם 25
 וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: כו וַיִּגְדּוּ לוֹ לְאֹמֶר עוֹד 26
 יוֹסֵף חִי וְכִי־הוּא מִשָּׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיַּפֵּג לְבֹ כִי 27
 לֹא־הָאֱמִין לָהֶם: כז וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל־דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר 27
 דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת־הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לְשָׂאת אֹתוֹ
 וְתֵחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

bile hala hayatta kalmış, sonunda *Gan Eden*'e canlı olarak giren birkaç kişiden biri olmuştur (*Pirke DeRabi Eliezer*). Serah henüz Yaakov'un yanındayken, bu kez Yosef'in kardeşleri gelirler ve olağanüstü haberi verirler. Serah onu hazırlamış olmasına rağmen, Yaakov yine de oğullarına inanmayı reddeder. Ancak kardeşler daha sonra Yaakov'a kesin bir kanıt olarak, Yosef'le yaptığı son Tora dersini – yani onların bilemeyeceği bir bilgiyi – söyleyince, Yaakov inanır.

Daha önce de belirtildiği üzere, kardeşler Yosef'i sattıklarında, Yaakov'a haber vermeye karşı **Herem** kısıtlamasını öngörmüşlerdi (bkz. 37:28 açık.). Yosef'in yaşadığını Yaakov'a kendileri söyleyerek bu kısıtlamayı da kaldırmışlardır.

25. Kuzeye – Bkz. 13:1 açık.

26. Kalbi hissizleşti – Krş. İbn Ezra; Hirsch. Ya da “kalbinde kuşku duydu” (Raşi; Raşbam; krş. *Targum*); ya da “kalbi reddetti” (*The Artscroll Humash – Stone Edition*).

Çünkü onlara inanamamıştı – Yalancılardan kaderi budur: Doğruyu söylediklerinde bile kimseyi inandıramazlar! Yaakov, kardeşler Yosef'in kan içindeki gömleğini getirip bir hayvanın onu parçaladığını ima ettiklerinde onlara inanmıştı. Fakat şimdi, doğruyu söyledikleri halde onlara inanamamış; kendisine söylediklerinin hangisinin doğru olduğuna karar verememiştir (*Avot DeRabi Natan*).

27. Yaakov'a bu mesajları kendisinin yolladığını kanıtlayabilmeleri için, Yosef kardeşlerine, onların bilmesinin mümkün olmadığı bir bilgi vermiştir. Onlara, babasıyla yaptığı son derste “*Egla Arufa* – [Faily meçhul bir cinayetın suçunun affı için] Boynu Kırılan Buzağı” (bkz. Devarim 21:1 v.d.) ile ilgili kuralları öğrendiğini söylemiştir.

Pasukta geçen “*Agalot* – Arabalar” sözcüğü, aynı zamanda “*Buzağılar*” anlamındadır. Başka bir deyişle Yaakov'u ikna eden şey, “*Yosef'in gönderdiği Agalot*” – yani bu sadece ikisinin bilebileceği bilgidir. Arabaları gönderen kişi Paro olmasına karşın, pasukta “*Yosef'in gönderdiği*” denmesinin sebebi budur; başka bir deyişle pasuk burada doğrudan arabadan değil, şifreli olarak Yosef'in verdiği bilgiden söz etmektedir (Raşi).

Canlandı – Yosef'in yokluğunda Yaakov keder içindeydi. Fakat *Şehina* sadece sevinçli bir kişinin üzerinde barındığı için, Yaakov'u terk etmişti. Şimdi ise Yaakov tekrar sevince ulaşmış ve tekrar “*ruhu canlanmıştır*” (Raşi; Rambam). Bu açıdan, sıradaki pasukta kendisinden “*Yisrael*” olarak söz edilmesi de bir sürpriz değildir. Zira bu, onun manevi asaletini yansıtan ismidir.

²² [Kardeşlerinin] Hepsine takım elbiseler verdi. Binyamin'e ise 300 parça gümüş ve beş takım elbise verdi.

²³ Babasına da şunları gönderdi: Mısır'ın en iyi ürünlerini taşıyan on [erkek] eşek ile, babasının yolculuğu için buğday, ekmek ve yiyecek taşıyan on dişi eşek.

²⁴ Kardeşlerini yolcu etti ve yola çıktılar. [Çıkarlarken] Onlara “Yolda tartışmayın” dedi.

²⁵ [Kardeşler] Mısır'dan kuzeye çıktılar ve Kenaan Ülkesi'ne, babaları Yaakov'a geldiler. ²⁶ Ona [olanları] anlattılar: “Yosef hala hayatta! Üstelik tüm Mısır Ülkesi'nin hakimi!” dediler.

[Yaakov'un] Kalbi hissizleşti; çünkü onlara inanamamıştı. ²⁷ Sonra, Yosef'in, kendilerine konuşmuş olduğu tüm sözlerini ona aktardılar. Yosef'in, kendisini taşımak üzere göndermiş olduğu arabaları da görünce, babaları Yaakov'un ruhu canlandı.

22-24. Yosef hediyeler vererek kardeşlerini uğurluyor.

22. Hepsine ... Binyamin'e ise ... – Yosef'in, kardeşlerine kaçır takım elbise verdiği pasukta belirgin değildir. İbn Ezra, pasuktaki çoğul ifadenin asgari çokluk ifade ettiğinden yola çıkarak on kardeşten her birinin ikişer takım elbise aldığını belirtir (İbn Ezra). Kardeşler bu elbiselerle, kederle yırttıkları giysilerini (44:13) değiştirebilecekler (Rabenu Tam) ve Yosef'in kardeşleri olarak konumlarına uygun şıklıkla giyineceklerdir (Rabi Avraam ben Rambam). Fakat Yosef Binyamin'e daha cömert davranmıştır. Hem anne hem de baba tarafından olan tek kardeşine özel ilgi göstermesi anlaşılır bir davranıştır ve bu, olasılıkla kardeşler arasında kıskançlık uyandırmamıştır. Ancak *Talmud* (*Megila* 16b) yine de, kıskançlığın kurbanı olmuş Yosef'in nasıl olup da bu şekilde davranabildiğini sorgular. *Talmud* cevaben, Yosef'in verdiği hediyelerin, aslında, Binyamin'in soyundan gelecek olan Mordehay'ın ilerideki başarısına bir gönderme olduğunu açıklar. Zira Mordehay, Kral Ahaşveroş'un huzurundan beş asalet elbisesi giyerek çıkacaktır (bkz. Ester 8:15). Bu da, Atasal ailenin yaşamlarından Yahudi tarihinin ileri dönemlerine gönderme yapan olaylardan biridir.

23. On [erkek] ... on dişi eşek – O dönemde gelenek, hediye olarak hayvan gönderildiği zaman, hem erkek hem dişi göndermekti (Ramban). Tıpkı Yaakov'un Esav'a hediye gönderirken yaptığı gibi (bkz. 32:15). Diğer yandan [Maarşal'ın açıklamasına göre] Raşi, Yaakov'un sadece “arabaları” gördüğünü, ama eşeklerden bahis olmadığını (p. 27) göz önünde bulundurarak, Yosef'in eşek göndermediğini, ama “bu kadar eşek yükü” – yani, bu eşeklerin taşıyabileceği miktarda erzak gönderdiğini belirtir.

24. Yolda tartışmayın – Raşi; İbn Ezra; *Septuaginta*. Tam çeviriyle “Yolda heyecanlanmayın; sinir-

lenmeyin; tahrik olmayın”. Bu, “yolda hiçbir rahatsızlık hissetmeyin” (İbn Yanah; Radak; Hirsch) ya da “Sorunsuz yolculuklar!” şeklinde bir uğurlama dileği olarak da anlaşılabilir. Alternatif olarak bu ifade “yolda korkuya kapılmayın” (*Behor Şor*); “yoldayken endişelenmeyin” (Raşbam); “yolda başınızı derde sokmayın” (*Targum Yonatan*); “yolda çok kafa yormayın” (*Talmud – Taanit* 10a; Raşi); ya da “yolda çok acele etmeyin” (*Midraş – Bereşit Raba* 94) şeklinde anlaşılabilir.

Raşi burası için üç açıklama yapar: [a] “Yolda Alaha konulu bir tartışmaya girmeyin; yoksa yol size figüratif olarak ‘kızabilir’ – yani, kendinizi konuya yolunuzu kaybedecek kadar kaptırabilir ve yolun getirebileceği tehlikelere maruz kalabilirsiniz”. [b] “Yolda sabırsız olmayın; aksi takdirde çok aceleyle, mola vermeksizin ya da geceleyin yolculuk yapabilirsiniz [ve bu iyi değil]”. [c] Cümlemin doğrudan anlamı uyarınca “Benim satışım konusunda birbirinizi suçlayıcı konuşmalar yapmayın”.

25-28. Yaakov haberleri alıyor. Yosef'in yaşadığına dair haberi almanın Yaakov'da bırakacağı müthiş etkiyi hayal etmek çok zordur. Özellikle de, ailesinden bu kadar uzak kalmasına ve Mısır toplumunun olumsuz etkisi altında yaşamasına rağmen, Yosef'in hala Yaakov'un öğretilerine sadık kalmış olması da haberin bir parçası olunca! Kardeşler, haberi birdenbire verdikleri takdirde bunun Yaakov'da şok etkisi yapmasından ve ona zarar vermesinden korktukları için, önce, Yaakov'un kız torunlarından birini – Aşer'in kızı Serah'ı – onu hazırlaması için yanına gönderirler. Serah Yaakov'a arp çalar ve bu arada, Yosef'in yaşadığını, Mısır'da bir yönetici olduğunu anlatan bir şarkı söyler. Şarkının sözlerine dikkat eden Yaakov'un uzun sürmüş üzüntüsü yavaş yavaş buharlaşır ve kendisini neşelendirdiği için torununu mübarek kılar. Bunun bir sonucu olarak Serah bundan yüzyıllar sonra

רביעי כח ויאמר ישראל רב

עוד-יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות:

א ויסע ישראל וכל-אשר-לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים 1

לאלהי אביו יצחק: ב ויאמר אלהים | לישראל במראת 2

הלילה ויאמר יעקב | יעקב ויאמר הנני: ג ויאמר אנכי 3

האל אלהי אביך אל-תירא מרדה מצרימה כי-לגוי גדול 4

אשימך שם: ד אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה 4

גם-עלה ויוסף ישית ידו על-עיניך: ה ויקם יעקב מבאר 5

שבע וישאו בני-ישראל את-יעקב אביהם ואת-טפם 6

ואת-נשיהם בעגלות אשר-שלח פרעה לשאת אתו: ו ויקחו 6

את-מקניהם ואת-רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו

מצרימה יעקב וכל-זרעו אתו:

haberdar olduğunu yazar ve Yaakov'un, bu sürgün ve köleliğin başlangıç noktası olmaktan korktuğunu belirtir. Yaakov bu sebeple duasını "babası Yitshak'ın Tanrısı'na" yöneltmiştir; çünkü 400 yıllık sürgün dönemi Yitshak'ın doğumuyla zaten başlamış, fakat buna rağmen Yitshak fiziksel sürgünün ve köleliğin zorluklarını yaşamamıştır. Yaakov şimdi aynı ayrıcalığın kendisine de bahşedilmesi için Tanrı'ya dua etmekte ve *kor-*banlar yapmaktadır.

2. Bir gece vizyonunda – Burası, bir vizyonla "gece"nin bağdaştırıldığı tek yerdir. Gece, karanlığı simgeler. Bu noktada Yaakov, çok çok uzun sürecek olan Mısır sürgünü için Erets-Yisrael'den ayrılmak üzeredir ve sürgün boyunca ailesinin başına gelecekler konusunda haklı bir endişeye sahiptir. Kısacası sürgünün uzun karanlığı başlamak üzeredir. Bu süre zarfında tüm umutlar, karanlıkla çevrelenmiş halde bekleyecektir. Bu nedenle Tanrı, Yahudiler topraklarından sürüldükleri zamanlarda bile, daima onların yanında olacağı mesajını vermek üzere Yaakov'a bir "gece vizyonunda" konuşmuştur. Tanrı hep onlarla birlikte olacaktır. Bu sebeple "Arvit – Akşam Duası"nı başlatan kişinin, sürgün döneminin Atası Yaakov olması bir sürpriz değildir (bkz. 24:63 açık.). Yaakov bu şekilde çocuklarına

önemli bir mesaj vermiştir: "Tıpkı gece gibi, sürgün de bir günün sonu olabilir. Ama aynı zamanda yepyeni – hatta bitenden daha da iyi – bir günün başlangıcıdır da" (*Meşeh Hohma*).

3. Tanrı – İbranice *E-l*. Tam anlamı "Güç" tür ve birçok yerde Tanrı'yı ifade eder. Bu İsim, Tanrı'yı ifade ettiği yerlerde "*Sonsuz Güç Sahibi Tanrı*" anlamındadır (*Sefer Ayetsira* 1:1, Saadya Gaon o.a.; Radak, *Şeraşim Alef-Yud-Lamed* kökü). Bazı durumlarda ise Tanrı'nın sonsuz merhametini de ifade eder; bkz. 35:1 açık. Bu pasukta her iki anlama yer vardır.

Korkma – Mısır'a gitmekten neden korktuğu sorulduğunda Yaakov şu cevabı verir: "Ailemin Mısır'da dayanıklılığını ve dirayetini yitirerek asimile olmasından, bunun sonucu olarak *Şehina*'nın bizim yanımızda barınmaktan vazgeçmesinden, atalarımın yanında gömülemekten ve çocuklarımın kurtuluşunu göremekten korkuyorum". Fakat Tanrı bu endişelerin her biriyle ilgili olarak Yaakov'u rahatlatmıştır (*Zohar*). Bkz. s.a.

4. Elini gözüne yerleştirecektir – Bir kişi öldüğünde, oğlunun onun gözlerini kapatması adetti (*Zoar* 226a; İbn Ezra; *Lekah Tov*; krş. *Talmud* – *Şabat* 77a). *Meam Loez*, *Behor* oğulun

²⁸ “Ne büyük [olay]!” dedi Yisrael. “Oğlum Yosef hala yaşıyor! Ölmeden önce gidip onu göreyim!”

46

¹ Yisrael, kendisine ait olan her şeyle birlikte yolculuğa başladı ve Beer-Şeva’ya geldi. [Orada,] Babası Yitshak’ın Tanrısı’na hayvanlar kesti. ² Tanrı, bir gece vizyonunda Yaakov’a konuştu. “Yaakov! Yaakov!” dedi.

“Efendim”

³ “Ben, babanın Tanrısı – Tanrı’yım. Mısır’a inmekten korkma. Çünkü seni orada büyük bir ulus haline getireceğim. ⁴ Mısır’a seninle birlikte incek, ayrıca seni oradan kesinlikle çıkaracağım. Yosef, elini [senin] gözüne yerleştirecektir”.

⁵ Yaakov Beer-Şeva’dan yola çıktı. Yisrael’in oğulları, babaları Yaakov’u, [kendi] çocuklarını ve eşlerini, Paro’nun onu [Yaakov’u] taşımak üzere göndermiş olduğu arabalarla taşıdılar. ⁶ Sürülerini ve Kenaan Ülkesi’nde edindikleri servetlerini aldılar ve Mısır’a geldiler – Yaakov ve onunla birlikte tüm soyu.

28. Yaakov’u sevindiren, sadece Yosef’in fiziksel olarak yaşadığını öğrenmesi ya da köle olduğu bir ülkede ulaştığı mevki değildir; zira Yaakov için yaşam sadece manevi terimlerle tanımlanabilir. Yaakov’un – Yisrael’in – ruhunu asıl canlandıran, Mısır’daki esrarengiz yöneticinin, 22 yıl önce Kenaan’dan ayrılan Yosef olduğunun kesin kanıtıdır – yani Yosef’in babasıyla birlikte öğrenmiş olduğu Tora dersini hala hatırlıyor olmasıdır. Ancak Yaakov henüz tatmin olmuş değildir; zira Yosef’in manevi durumunu gerçekten değerlendirebilecek tek kişi kendisidir. Oğullarının çok yüksek düzeyde oldukları doğrudur; ancak buna karşın Yosef’in gerçekten kendi değerlerine bağlı kalıp kalmadığını tam olarak sadece Yaakov sınavabilir. “Ölmeden önce gidip onu göreyim” demesinin sebebi budur. Yaakov’un sözlerine göre, eğer Yosef aynı Yosef’se, Yaakov artık ölmeye hazırdır; çünkü mükemmel bir aile kurma şeklindeki görevinin tamamlanmış olduğunu, iç huzuruyla öğrenmiş olacaktır.

Ne büyük [olay]! – İbranice **Rav**. Tam çeviriyle “çok”. “Oğlum Yosef’in yaşadığını öğrendiğim için duyduğum mutluluk ve sevincim fazlasıyla çoktur!” (Raşi). “Kalbin gereğinden fazla hissizleşti ve inanmadım. Anlaşılan oğlum kesinlikle hala yaşıyor!” (Raşbam). “Bana ‘Oğlum Yosef hala hayatta ve Mısır’ın hakimi’ diyorsunuz. Sadece hayatta olması bile benim için büyük olay – Mısır’ın hakimi olmasaydı bile!” (Raşbam’ın aktardığı başka bir görüş).

46.

1-27. Yaakov Yosef’e doğru yola çıkıyor. Mısır’a giderken Yaakov yolda durur ve Tanrı’ya şükranını iletir. Daha sonra da, içindeki, ailesini sürüklediği bu sürgünün onlara büyük zararlar

vereceği yolundaki korku verici seziye karşın, Mısır’a gitmesini öngören İlahi emri kabul eder.

1. Beer-Şeva – Yaakov’un yaşamakta olduğu Hevron’un (Sefer Ayovelot 44:1) daha güneyinde, dolayısıyla Mısır yolu üzerindedir.

Babası Yitshak’ın Tanrısı’na hayvanlar kesti – Ya da “korbanlar yaptı”. İbranice **Zevahim**. Raşi, Yaakov’un korbanları yaparken Tanrı’yla, Avraam’ı değil sadece “babası Yitshak”ı ilişkilendirmesini “bir oğulun babasına olan onur borcu, büyükbabasına olandan fazladır” prensibiyle açıklar.

Ramban ve Rabenu Bahya ise bu kullanıma daha derin bir sebep gösterirler: Tanrı, Yitshak’la ilişkilendirildiğinde “**Pahad Yitshak** – Yitshak’ın Dehşeti” (31:42) İsmi’yle anılır. Bu İsim, Yitshak’ın Tanrı’ya yönelik hizmetinin ayırtedici özelliği olan “korku ve dürüstlüğü” ifade eder. Yaakov şu anda zorlu bir sürgüne gittiğinin farkındadır. Bu sürgünün, Tanrı’nın önünden çıkan sert bir yargı kararının bir sonucu olduğunu da bilmektedir. Bu sebeple duasına, babası Yitshak’ı da katarak sürgünün zorluğunun hafifletilmesini sağlamayı ummuştur. Babası Yitshak’ın Tanrı’ya yönelik hizmetindeki özel karakteristiğinin bunu sağlayacağını düşünmüştür. Yaakov’un yaptığı korbanlar da, bu görüşü destekler niteliktedir. Zira pasuktaki **Zevahim** sözcüğü, Tora’nın genelinde “**Şelamim** – Barış Korbanları” için kullanılır (Vayikra 3:1, 3:6) ve dolayısıyla Yaakov’un korbanları da Tanrı’yla Yisrael arasındaki uyumu simgelemektedir.

Rabi Şelomu Astruc (Midraşe Aтора), Yaakov’un, Avraam’ın soyunun başka bir ülkede yabancı olarak yaşayacaklarına dair bilgiden şüphesiz

ז בְּנֵי וּבְנֵי בְנֵי אֶתּוֹ בְּנֵי 7
 וּבְנֹת בְּנֵי וְכָל־זָרְעוֹ הֵבִיא אֹתוֹ מִצְרַיִם: ס חמישי
 ח וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנָיו 8
 9 בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן: ט וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ וּפִלֹא וְחֲצֹרֶן וְכֹרֶמִי:
 י וּבְנֵי שְׁמֵעוֹן יְמוּאֵל וַיְמִין וְאֶדָּה וַיְכִין וְצֹחַר וְשָׂאוּל 10
 11-12 בֶּן־הַכְּנַעֲנִית: יא וּבְנֵי לֵוִי גֵרְשׁוֹן קָהָת וּמֶרְרִי: יב וּבְנֵי יִהוּדָה
 עֶזְרָא וְאוֹנָן וְשִׁלָּה וּפֶרֶץ וְזָרַח וַיְמָת עֶזְרָא וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
 13 וַיְהִיו בְּנֵי־פֶרֶץ חֲצֹרֶן וְחַמּוּל: יג וּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר תוֹלַע וּפִנְהָ וַיֹּזֶב
 14-15 וְשִׁמְרֹן: יד וּבְנֵי זְבֻלֹן סֶרֶךְ וְאֶלּוֹן וַיְחֻלָּאֵל: טו אֵלֶּה | בְּנֵי לֵאָה
 אֲשֶׁר יָלְדָה לַיַּעֲקֹב בְּפָדֵן אֲרָם וְאֵת דִּינָה בִתּוֹ כָּל־נַפְשׁ בְּנֵי
 וּבְנֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ:

edinilmiştir (Bartanura'lı Rabi Ovadya; *Midraş – Bereşit Raba* 80; Raşi; krş. Hirsch). Dolayısıyla bu terim Dina için kullanılmıştır. Dina “*Kenaani kadın*” olarak adlandırılmaktadır; çünkü Kenaani Şehem tarafından tecavüze uğramıştır. Kardeşleri, Şehem'i öldürdükleri zaman, Dina geri dönmeyi, Şimon onunla evlenmeyi kabul edene kadar kabul etmemiştir (Raşi; *Midraş*) ve Tora'nın verilmesinden önce bir kızkardeşle evlenmek sorun değildi (*Matanot Keuna*). Genel olarak Atasal aile Tora'nın kurallarına Tora verilmeden önce de uyuyordu. Fakat – Dina'ya şefkat gösterme ihtiyacı gibi – bazı istisnai durumlarda, dönemin kabul edilen normlarına uygun hareket etmelerinde sakınca yoktu. Yine de Ramban (38:2, Ramban o.a.), Dina'nın sadece Şimon'un ailesine katıldığını; fakat elbette evlilik hayatı yaşamadıklarını vurgular.

Pasuk alternatif olarak “*Kenaani bir kadının oğluy-muş gibi davranan Şaul*” şeklinde de anlaşılabilir (*Talmud – Sanedrin* 82b; *Targum Yonatan*).

Şaul – Kral Şaul ile aynı isme sahiptir. Bir fikre göre bu Şaul, Zimri'nin atasıdır (Bamidbar 25:14; *Targum Yonatan*; *Talmud – Sanedrin* 82b; *Aktav Veakabala*).

11. Levi'nin oğulları – Bkz. Şemot 6:16; Divre Ayamim I 6:1.

Keat – Bazı yerlerde Koat olarak yazılmaktadır. Moşe Rabenu'nun büyükbabasıdır.

12. Yeuda'nın oğulları – Bkz. Bamidbar 26:20; Divre Ayamim I 2:3, 4:21.

Er, Onan – Bkz. 38:3-8.

Perets ve Zerah. Bkz. 38:29, 38:30.

13. Yisahar'ın oğulları – Bkz. Bamidbar 26:23, 26:24; Divre Ayamim I 7:1.

Puva – Divre Ayamim I 7:1'de Pua olarak geçmektedir.

Yov – Bamidbar ve Divre Ayamim'de Yaşuv olarak geçmektedir (Bamidbar 26:24, Raşi o.a.). Yov kendisini Mısır'da öğrenime verdikten sonra ismi değişmişti (*Sehel Tov*; Divre Ayamim I 7:1, Raşi o.a.).

14. Zevulun'un oğulları – Bamidbar 26:26.

15. Yoheved'in doğumundaki gizli mucize. Pasuk 33 kişiden bahsetmektedir; oysa [ölmüş olan Er ve Onan dışında] listelenen isim sayısı 32'dir. Bu sayı Levi'nin kızı Yoheved'le 33'e tamamlanmaktadır (Bamidbar 26:59; Raşi; *Talmud – Bava Batra* 123a, 123b, bkz. s.a.) [Pasuk-taki çoğul “kızları” sözcüğünün bu fikri desteklediği düşünülebilir. Zira kız olarak sadece Dina-

⁷ [Yaakov], Yanına oğullarını ve erkek torunlarını [aldı]; kızlarını, kız torunlarını ve tüm soyunu da kendisiyle birlikte Mısır'a getirdi.

[79. Yaakov'un Ailesi]

⁸ Mısır'a gelen Yisrael Halkı'nın isimleri şunlardır:

Yaakov ve oğulları.

Yaakov'un **Behor** oğlu Reuven'di. ⁹ Reuven'in oğulları: Hanoh, Palu, Hetsron ve Karmi.

¹⁰ Şimon'un oğulları: Yemuel, Yamin, Oad, Yahin, Tsohar ve Kenaani kadının oğlu Şaul.

¹¹ Levi'nin oğulları: Gereşon, Keat ve Merari.

¹² Yeuda'nın oğulları: Er, Onan, Şela, Perets ve Zerah. Er ve Onan Kenaan Ülkesi'nde ölmüşlerdi. Perets'in oğulları olmuştu: Hetsron ve Hamul.

¹³ Yisahar'ın oğulları: Tola, Puva, Yov ve Şimron.

¹⁴ Zevulun'un oğulları: Sered, Elon ve Yahleel.

¹⁵ Bu sayılanlar, Lea'nın, Padan Aram'da Yaakov'a doğurduğu oğullarıdır. Ayrıca [Yaakov'un] kızı Dina [da katıldığında, Yaakov'un] Tüm oğulları ve kızları [ayrıca torunları] ile birlikte, nüfus [şu aşamada] 33'tür.

babasının gözlerini kapatmasının, babasına yönelik büyük bir saygı ifadesi olduğunu belirtir. Başka bir deyişle Tanrı, Yosef'in Yaakov'dan daha sonra öleceği sözünü vermekte ve Yaakov'u, Yosef'in ölümünü görme korkusundan kurtarmaktadır (Or Ahayim).

Alternatif olarak bu ifade "Yosef senin tüm ihtiyaçlarını karşılayacaktır" anlamında bir deyim olabilir (Raşbam; Sforino; krş. İyov 9:33).

7. Tora Yaakov'un soyunun kimleri kapsadığını, annelere göre gruplandırarak belirtmektedir.

Kızlarını – Bkz. 37:35.

8. Yisrael Halkı – Pasukta **Bene-Yisrael**. Bkz. 32:33. **Bene-Yisrael** ismi burada "Yisrael'in oğulları" anlamına geliyor olamaz. Zira sayılan 70 kişiye Yaakov da dahildir. Bkz. *Targum*. Çeviri, bu görüşü takip eden İbn Ezra'ya göre yapılmıştır. Ancak Yaakov'un sayıma dahil olmadığı fikri takip edildiği takdirde, çeviri "Yisrael'in oğulları" şeklinde yapılmalıdır. Bkz. p. 15 açk. *Yoheved'in doğumundaki gizli mucize* k.b.

Yaakov ve oğulları – Yaakov'un sayıma dahil olduğu fikrinin temeli burasıdır. Bkz. p. 15 açk.

9. Reuven'in oğulları – Bkz. Şemot 6:14, Bamidbar 26:5, 26:6, Divre Ayamim I 5:3.

Hanoh – Bu isim, Tora'da daha önce de başka kişilerin ismi olarak geçmiştir (4:17, 5:18, 25:4).

10. Şimon'un oğulları – Bkz. Şemot 6:15, Bamidbar 26:12, 26:13, Divre Ayamim I 4:24.

Yemuel – Şemot 6:15'te de Yemuel olarak

geçmektedir. Ancak gerek Bamidbar, gerekse de Divre Ayamim'de Nemuel olarak anılmaktadır. Bu ismin Mısır çıkışından sonra değiştirilmiş olması olasıdır (krş. Şemuel ben Hofni Gaon; *Sehel Tov*; Bamidbar 26:12, *Lekah Tov* o.a.; Ramban o.a.; *Teşuvot Raşba* 12).

Oad, Yahin – Bu ikisinden Şemot'ta söz edilmekte, Bamidbar'da ise edilmemektedir. Buradan anlaşılan, bu iki ailenin Baal Peor'daki günahın ardından ortadan kalktıklarıdır (Bamidbar 25:9; krş. Bamidbar 26:13, Raşi o.a.; *Midraş – Bereşit Raba* 99:7). Divre Ayamim'de, Oad ve Yahin ikilisinin yerini Yariv almıştır. Bu iki aileden arta kalan az sayıda kişinin birleşerek bu yeni grubu oluşturmuş olmaları olasıdır.

Tsohar – Bamidbar ve Divre Ayamim'de adı geçen Zerah'la özdeştir (Bamidbar 25:13, Raşi o.a.; *Teşuvot Raşba*).

Kenaani kadının oğlu Şaul – Bir fikre göre burada bu vurgunun yapılmasının sebebi, Şimon'un, Kenaani bir kadınla evlenen tek kardeş olmasıdır (İbn Ezra; Radak). [Kenaaniler, Noah tarafından lanetlenmişlerdi. Bu noktada Avraam'ın, Yitshak'ın Kenaanlı biriyle evlenmemesi için ne kadar çaba harcadığı (bkz. 24:3) ve aynı şekilde Yitshak'ın da Yaakov'u bu konuda kesin bir dille uyardığı (bkz. 28:22) hatırlanmalıdır (İbn Ezra)]. Bazı antik kaynaklara göre bu kadının ismi Adivadır ve Şaul doğduktan sonra Şimon da, diğer kardeşleri gibi Aram'dan bir eş almıştır (*Sefer Ayovelot* 34:20, 34:2).

Başka kaynaklara göre Şaul, Dina'nın Şehem'den olan oğludur ve Şimon tarafından evlat

- 16 טו ובני גד צפיון וחגי שוני ואצבן
- 17 ערי וארודי ואראלי: יו ובני אשר ימנה וישוה וישו
- 18 ובריעה ושרח אחתם ובני בריעה חבר ומלכיאלי: יה אלה
- בני זלפה אשר-נתן לכן ללאה בתו ותלד את-אלה ליצקב
- 19 שש עשרה נפש: יט בני רחל אשת יצקב יוסף ובנימין:
- 20 כ ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה-לו אסנת בת-פוט
- 21 פרע כהן אן את-מנשה ואת-אפרים: כא ובני בנימן בלע
- ובכר ואשל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד:
- 22 כב אלה בני רחל אשר ילד ליצקב כל-נפש ארבעה עשר:

çıkarıp bazılarını ise arka planda bırakması ise, tamamen Tanrısal Takdir'in bir sonucudur.

16. Gad'in oğulları – Bamidbar 26:15.

Tsifyon – Bamidbar'daki listede Tsefon.

Etsbon – Bamidbar'daki listede Ozni (bkz. Bamidbar 26:16 açık.; Raşi o.a.).

Arodi – Bamidbar'da Arod.

17. Aşer'in oğulları – Divre Ayamim I 7:30. Bamidbar 26:44'te Yişva atlanmıştır (Bamidbar 26:13, *Sifte Hahamim* o.a.).

Serah – Bkz. 45:25-28 açık.; Bamidbar 26:46 açık. Bazılarına göre bu, Aşer'in üvey kızıdır (Bamidbar 26:46, Ramban o.a.; *Baale Tosafot* o.a.). *Midraş* kaynaklı geleneğe göre, Yaakov'a Yosef'in halen hayatta olduğunu söyleyen odur ve bunun sonucunda ölümsüz olmuştur (*Targum Yonatan* b.a. ve o.a.; Raşi o.a.; *Pirke DeRabi Eliezer* 48).

20. Menase ve Efrayim – Bkz. 41:51 ve 41:52.

21. Binyamin'in oğulları – Bamidbar 26:38'de Bela, Aşbel, Ahiram, Şefufam ve Hupam olarak geçmektedir (Raşi; Bamidbar 26:12, İbn Ezra o.a.). Divre Ayamim I 8:1'deki liste de farklıdır (Radak o.a. ve Ralbag o.a.). Bir fikre göre Divre Ayamim I 7:6'da adı geçen Binyamin, Yaakov'un oğlu olan değil, başka bir Binyamin'dir (Radak; Malbim). Krş. Divre Ayamim I 7:10, Ezra 10:22, Nehemya 3:23.

Bela – Bamidbar 26:38 ve Divre Ayamim I 7:6, 8:1'de adı geçmektedir.

Beher – Divre Ayamim I 7:6'da geçmekte, ancak Bamidbar'da ve Divre Ayamim 8:1'de sözü edilmemektedir. Bir fikre göre bu Binyamin'in bir torunuydu (Divre Ayamim I 8:1, Radak o.a.). Bkz. Şemuel II 20:1. Ayrıca bkz. Bamidbar 26:35.

Aşbel – Bamidbar'da da geçmektedir. Divre Ayamim I 8:1'de ise Binyamin'in ikinci oğlu olarak verilmektedir. Bir fikre göre Divre Ayamim I 7:6'da adı geçen Yediel ile aynı kişidir.

Gera – Bela'nın oğlu ve dolayısıyla Binyamin'in torunu olması olasıdır; krş. Divre Ayamim I 8:3, 8:5 (Ralbag). Ayrıca bkz. Divre Ayamim I 8:7, Şofetim 3:15, Şemuel II 16:5.

Naaman – Bu da Bela'nın oğlu ve Binyamin'in torunudur; Bamidbar 26:40 (İbn Ezra b.a.; Bamidbar 26:24, Raşi o.a.; Ramban o.a.). Ayrıca bkz. Divre Ayamim I 8:4, 8:7.

Ehi – Bamidbar 26:38'de Ahiram (Raşi o.a.; İbn Ezra o.a.). Olasılıkla Divre Ayamim I 8:7'deki Ahiya ve Divre Ayamim I 8:5'teki Ahoah ile aynı kişidir. Krş. Şemuel II 23:9, 23:28. Divre Ayamim I 8:6'daki Ehud ile de özdeşleştirilebilir. Josephus ona Yess ismiyle yer vermektedir (*Antiquites* 2:7:4).

Roş – Adı başka yerde geçmemektedir. Ancak bkz. Şemuel II 15:32, 16:1.

Mupim – Bamidbar 26:39'daki Şefufam ya da Şufam'dır (Raşi o.a.; İbn Ezra o.a.). Ayrıca Divre Ayamim I 8:5'teki Şefufan (Ralbag) ve Divre Ayamim I 7:12 ile 7:15'te geçen Şupim ile aynı kişidir.

¹⁶ Gad'ın oğulları: Tsifyon, Hagi, Şuni, Etsbon, Eri, Arodi ve Areli.

¹⁷ Aşer'in oğulları: Yimna, Yişva, Yişvi ve Beria; [ayrıca] kızkardeşleri Serah. Beria'nın oğulları: Hever ve Malkiel.

¹⁸ Bu sayılanlar, Lavan'ın, kızı Lea'ya verdiği Zilpa'nın oğullarıdır. [Zilpa] Bunları Yaakov'a doğurdu – [torunlarla birlikte] 16 kişi.

¹⁹ Yaakov'un eşi Rahel'in oğulları: Yosef ve Binyamin.

²⁰ Yosef'in Mısır Ülkesi'nde, On rahibi Poti Fera'nın kızı Asenat'ın ona doğurduğu oğulları oldu: Menşe ve Efrayim.

²¹ Binyamin'in oğulları: Bela, Beher, Aşbel, Gera, Naaman, Ehi, Roş, Mupim, Hupim ve Ard.

²² Bu sayılanlar, Rahel'in, Yaakov'a doğan oğullarıdır – [torunlarla birlikte] tamamı 14 kişi.

dan söz edilmektedir (p. 7, Raşi o.a.)). İleride Moşe'nin annesi olacak olan Yoheved, Mısır'a girmeden hemen önce, "surlar arasında" doğmuştur. Her ne kadar Bamidbar 26:59'da Yoheved'in "Mısır'da" doğduğu yazılıysa da, annesi ona Kenaan'da hamile kalmıştır (Raşi).

İbn Ezra ise bu açıklamadan rahatsızlık duyar. Eğer Yoheved belirtilen zamanda doğmuşsa, Moşe'yi doğurduğunda 130 yaşında olmalıdır [ki geleneksel bilgilere göre de öyledir (Şemot 2:1, Raşi o.a.)]. Bu durumda Tora neden Sara'nın doksan yaşında doğurmasını büyük bir mucize olarak sunarken, Yoheved'in yüz otuz yaşında Moşe'yi doğurmasını gözardı etmiştir? İbn Ezra bu zorluktan yola çıkarak, söz konusu 33. kişinin bizzat Yaakov olduğunu belirtir (p. 23, İbn Ezra o.a.; Radak da aynı görüştedir) [ve bu durumda pasuktaki "kızları" sözcüğü – tıpkı "Dan'ın oğulları: Huşim" (p. 23) pasuğunda olduğu gibi genel bir kullanımdır]. Ve Yaakov'un ailesinin sayımına dahil edilirken Lea'nın listesinde yazılmasının nedeni, ailenin onun listesindeki kısmının daha kalabalık olmasıdır. Çevirimiz bu görüş doğrultusundadır.

Ramban ise bu görüşe kesin bir dille karşı çıkar. Zira Yoheved'in "surların arasında" doğduğunu kabul etmesek bile, Moşe'nin doğumu yine de büyük bir mucize gerektirmektedir ve İbn Ezra da bunu inkar edemez. Zira Levi Mısır'a indiğinde 43 yaşındadır ve Moşe bundan tam 130 yıl sonra doğacaktır. Bu iki bilginin doğruluğu tartışılmazdır. Böylece Yoheved Mısır'a gelişten çok daha sonra, söz gelimi [hesap kolaylığı açısından] 57 yıl sonra doğmuş olsa, o zaman Yoheved doğduğunda Levi [43+57=] 100, Moşe doğduğunda da Yoheved [130-57=] 73 yaşında olacaktır – ki bu, iki mucizevi olay anlamına gelmektedir!

Öyleyse Tanrı Yoheved'in mucizesinden neden bahsetmemiştir? Temel bir kural olarak, Ramban gizli ve açık mucizeleri birbirinden ayırır. Başlangıç olarak, var olan *her şeyin* bir mucize

olduğu anlaşılmalıdır; zira doğa Tanrı'dan bağımsız olarak işlev göremez. İyilerin ödüllendirilmesi ya da kötülerin cezalandırılmasının "doğal" olaylar olduklarını söylemek güçtür; çünkü insanların davranışlarının Gökler'deki manevi dengeleri ya da yeryüzündeki tarım döngüsünü değiştirdiği, bir laboratuarda kanıtlanabilecek olgular değildir. Bizim "doğa" diye adlandırdığımız şey, aslında bizim "görmeye alışık olduğumuz şey"dir. Genel olarak doğayı Tanrı'nın Eli'nin açığa çıkışı olarak algılamama eğilimimiz vardır. Zira Tanrı, genelde, dünyayı belirli bir düzen ve kural döngüsü içinde, yani bizim deyişimizle "normal" bir şekilde yönetmeyi tercih eder. Tanrı ara sıra bu kuralları değiştirmeyi uygun gördüğü anda biz buna "mucize" deriz. Çünkü "bizim gözümüzde" normalin dışına çıkmıştır. Oysa genel bağlamda Tanrı'nın yaptığı, "normal kural" istisnai olarak uygulamamaktan ibarettir. Tüm bunlar, "hiçbir şeyin mucize olmadığını" değil; aksine "her şeyin mucize" olduğu anlamına gelmektedir; zira Tanrı'nın Eli her an iş başındadır. Bizim normal saydığımız zamanlar da buna dahildir. Kısacası bizim "doğal" olarak algıladığımız şeyler *gizli*, "mucize" olarak tanımladığımız şeyler de *açık* mucizelerdir. Ama *her ikisi de mucizedir*. Konumuza geri dönersek; Atalar'ın doğal başarıları ya da Yoheved gibi kişilerin ileri yaşa rağmen doğurganlıklarını sürdürebilmeleri, Tanrısal müdahaleyi *açıkça* göstermekte değildir. Zira bunları "doğal" olarak adlandırmamız mümkün olacaktır. Bu açıdan bunlar "gizli mucizelerdir" ve bu sebeple Tora tarafından vurgulanmamışlardır.

Tora'da belirtilen mucizeler iki özellikten birine sahiptirler: Bunlar ya peygamberlerin [veya meleklerin] önceden bildirdikleri olaylardır [ve bu bizim için "doğal" değildir; ama "beklenir"dir – örneğin meleklerin Sara'nın bir çocuğu olacağını söylemesi] ya da doğal gidişata *açıkça* aykırı olan – başka bir deyişle "açık mucizelerdir" [örneğin Deniz'in "doğaya aykırı" şekilde yarılması]. Tora'nın, mucizelerden bazılarını öne

- 23-24 כג וּבְנֵי־דָן חֲשִׁים: כד וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוֹנֵי וַיָּצֵר וְשָׁלֵם:
- 25 כה אֵלֶּה בְנֵי בִלְהָה אֲשֶׁר־נָתַן לָבֵן לְרַחֵל בִּתּוֹ וַתֵּלֶד
- 26 אֶת־אֵלֶּה לַיַּעֲקֹב כָּל־נַפֶּשׁ שְׁבַעָה: כו כָּל־הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה
- לַיַּעֲקֹב מִצְרֵימָה יֵצְאִי יִרְכּוּ מִלֶּבֶד נָשִׁי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־נַפֶּשׁ
- 27 שְׁשִׁים וָשֵׁשׁ: כז וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יָלַד־לוֹ בְּמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנַיִם
- כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרֵימָה שְׁבַעִים: ס שְׁשִׁי
- 28 כח וְאֶת־יְהוֹדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה
- 29 וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה גִּשֹׁן: כט וַיֹּאסֶר יוֹסֵף מִרְכַּבָּתוֹ וַיַּעַל
- לְקִרְאֵת־יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרָיו
- 30 וַיִּבֶךְ עַל־צוּאָרָיו עוֹד: 4 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אָמוּתָה
- 31 הַפֶּעַם אַחֲרֵי רְאוּתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדָךְ חַי: 5 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף
- אֶל־אָחִיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אַעֲלֶה וְאֶגִּידָה לְפָרְעָה וְאֶמְרָה
- אֵלָיו אֲחִי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁךְ בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן בָּאוּ אֵלַי:

için tüm aileden önce Yeuda'yı göndermiştir. Tüm oğulları arasından Yeuda'yı seçmesinin sebebi, Binyamin'in özgürlüğü tehdit altına girdiği zaman Yeuda'nın "Mısırlı yönetici" karşısında yeteneğini göstererek, ailenin onaylanmış lideri haline gelmiş olmasıdır. Raşi, Yeuda'nın görevinin *Midraş* kaynaklı açıklamasından söz eder. Pasukta "*hazırlık yapmak*" anlamında kullanılan *Leorot* sözcüğü, aynı zamanda "*öğretmek*" anlamındadır. Bu da Yaakov'un Yeuda'yı, Goşen'de bir öğrenim evi kurmak üzere gönderdiğini göstermektedir. Bu, tüm Yahudi tarihi için bir örnek teşkil etmiştir. Tarih boyunca Yahudi topluluklarının önceliği her zaman Tora eğitimi olmuştur; çünkü ulusun ruhu Tora'dır; Tora olmazsa Yahudilik de yoktur.

29. Düştü ... ağladı – Yosef'in ağlayışı kuvvetli ve sürekli. Diğer yandan Yaakov Yosef'in ne boynuna sarılmakta, ne de onu öpmektedir. Hahamlarımız Yaakov'un o sırada *Şema*'yı söylediğini belirtirler (Raşi). *Gur Arye*, Yaakov'un *Şema*'yı okumak için neden özellikle bu anı seçtiğini şöyle açıklar: Üst düzey *Tsadikler* Tanrı'ya hizmet etmek için her türlü fırsatı kul-

lanırlar. Yaakov da uzun ve acılı bir ayrılıktan sonra sevgili oğlunu gördüğünde büyük bir sevinç duymuş ve zirveye ulaşmış olan duygularını bir fırsat bilerek, bunları hemen Tanrı'ya yöneltmiştir. *Şema*'nın okunması, Tanrı'nın mutlak hakimiyetini kabul etmektir ve Yaakov üst düzey duygular içinde olduğu böyle bir anda, hemen bunu yapmıştır.

Ramban ise bu pasuğu şöyle açıklar: "[*Yaakov Yosef'in*] omuzlarına düştü ve [*Yaakov*] ağladı". Ramban, açıklamasını şu mantıkla yapar: "Böyle bir anda kim daha çok gözyaşı dökecektir? Ardından uzun süredir yas tuttuğu kayıp oğlunun hayatta olduğunu öğrenen yaşlı bir baba mı, yoksa ülkenin yöneticisi haline gelmiş oğlu mu?".

30. Artık ölebilirim – Bkz. 45:28 açık.

31-34. Yosef, ailesinin Goşen'e yerleşmesini temin ediyor. Yosef, ailesinin Goşen'de, Mısır toplumunun yanlış etkilerinden uzakta yaşamasını garantilemek istemiştir. *Hiduşe Arim* Yosef'in bu şekilde, kendinden sonraki nesillerin de uymasını istediği bir düzen kurma çabasında olduğunu anlatır: "Yabancı liderlerden merhamet

²³ Dan'ın oğulları: Huşim.

²⁴ Naftali'nin oğulları: Yahtseel, Guni, Yetser ve Şilem.

²⁵ Bu sayılanlar, Lavan'ın, kızı Rahel'e verdiği Bila'nın oğullarıdır. [Bila] Bunları Yaakov'a doğurdu – [torunlarla birlikte] tamamı 7 kişi.

²⁶ Böylece, doğrudan [Yaakov'un] soyundan olan ve Yaakov'la birlikte Mısır'a gelen kişilerin tamamı – Yaakov'un oğullarının eşleri haricinde – toplam 66 kişidir.

²⁷ Yosef'in, Mısır'da kendisine doğan oğulları da iki kişiydi. Böylece Yaakov'un Mısır'a gelen ailesinin tamamı, 70 kişidir.

[80. Yaakov'un Mısır'a Gelişi]

²⁸ [Yaakov] Yeuda'yı, Goşen'de kendisinden önce hazırlık yapması için önden Yosef'e gönderdi. [Diğerleri ise] Goşen bölgesine [daha sonra] vardılar. ²⁹ Yosef savaş arabasını [bizzat] koşumladı ve babasını karşılamak üzere Goşen'e çıktı. Ona [babasına] göründü ve [onun] omuzlarına düştü. Uzun bir süre omuzlarında ağladı.

³⁰ Yisrael Yosef'e "Yüzünü ve hala hayatta olduğunu gördükten sonra, artık [huzurla] ölebilir-im" dedi.

³¹ Yosef, kardeşlerine ve babasının ev halkına "Çıkıp Paro'ya anlatayım" dedi. "Ona [şöyle] diyeceğim: 'Kenaan Ülkesi'ndeki kardeşlerim ve babamın ev halkı bana geldiler.

Hupim – Divre Ayamim I 7:12 ve 7:15'te de aynen geçmektedir. Bamidbar 26:38'deki adı ise Humap'dır (İbn Ezra o.a.).

Ard – Bela'nın oğludur; Bamidbar 26:40. Olasılıkla Divre Ayamim I 8:3'teki Adar'dır (Şemuel ben Hofni Gaon).

23. Dan'ın oğulları – Her ne kadar tek bir oğlu varsa da, diğer kardeşlerdeki "oğulları" tabiri, aynı yapıda sürdürülmektedir (*Talmud* – *Bava Batra* 143b). Bkz. Bamidbar 26:8, Divre Ayamim I 2:7, 2:8, 3:22, 4:13, 4:15, 7:17, Şemuel II 23:32 (Şemuel ben Hofni Gaon). Ancak bir fikre göre Dan'ın başka oğulları da vardı; fakat ölmüşlerdi (İbn Ezra). Gerçekten de antik kaynaklar, Dan'ın, Şimon, Asudi, Yoha ve

Şelomo isimli dört oğlu olduğunu, ancak bunların Mısır'a geldikleri yıl öldüklerini kaydedirler (*Sefer Ayovelot* 44:28, 44:29). Başka otoriteler, Dan'ın daha sonra başka oğulları olduğunu belirtirler (*Talmud* – *Bava Batra* 143b, *Tosafot* o.a. *Şeayyu* k.b).

Bu bölüm ile Tanah'ın diğer bölümleri arasında görülen bariz isim uyumsuzluklarını bu şekilde açıklamak da mümkündür. Zira burada isimleri geçen kişilerin çocuksuz olarak öldükleri, daha sonra doğanların ise Bamidbar ve Divre Ayamim'de veriliyor olmaları akla yatkındır. Bunun dışında alt-kabileler çeşitli sebeplerden dolayı tamamen yok olmuş, ya da isimlerini değiştirmiş olabilirler. Takdir edilir ki, tam bir analiz, bu notların amacını aşmaktadır.

Huşim – Bamidbar 26:42'de Şuham. Bkz. Divre

Ayamim I 7:12. *Talmud* kaynaklı geleneğe göre Huşim sağırdı (*Talmud* – *Sota* 13a) ve son derece güçlü biriydi (*Midraş* – *Bereşit Raba* 93). Esav'ı da o öldürmüştü (*Sota* 13a).

24. Naftali'nin oğulları – Bkz. Bamidbar 26:48, 26:49, Divre Ayamim I 7:13. Antik kaynaklara göre Naftali'nin İvi isimli bir oğlu daha vardı; ancak ölmüştü (*Sefer Ayovelot* 44:31).

Şilem – Bamidbar 26:49. Divre Ayamim I 7:13'te ise Şalum olarak geçmektedir.

26. Doğrudan Yaakov'un soyundan olan – Tam çeviriyle "[Yaakov'un] Uyluğundan çıkmış olan". Bkz. 24:3 ve 32:26 açık.

27. 70 kişi – Yetmiş kişinin dökümü şöyledir: Lea'nın soyundan 32, Zilpa'dan 16, Rahel'den 11 ve Bila'dan 7 olmak üzere, Kenaan'da toplam 66 kişi Mısır'a gelmiştir. Yosef ve iki oğlu Mısır'dadır; Yoheved de Mısır'a girişte doğmuştur [ya da toplama Yaakov katılmıştır (bkz. p. 15 açık.)]. Böylece sayı, toplam 70'tir.

Başka bir görüşe göre nüfusu 70'e tamamlayan, Bizzat *Şehina*'dır. Zira Tanrı, Yaakov'a verdiği "Mısır'a seninle birlikte ineceğim" (p. 4) şeklindeki sözünü yerine getirip Kendisi'ni de gruba katmıştır.

Bir görüşe göre kimse eksik değildir. Tora, onluk düzende bir sayılık bir fark olduğu zamanlarda yapıldığı gibi sayıyı yuvarlamıştır (Roş).

28. Yeuda'nın görevi. Yaakov, Goşen'de yerleşme konusunda gereken hazırlıkları yapması

32 **זב וְהָאֲנָשִׁים רָעִי צֵאן כִּי־אֲנָשִׁי מִקְנֶה הָיוּ וְצֹאנָם וּבָקָרָם**
 33 **וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם הֵבִיאוּ: זג וְהָיָה כִּי־יִקְרָא לָכֶם פֶּרְעָה וְאָמַר**
 34 **מִה־מַּעֲשֵׂיכֶם: דו וְאָמַרְתֶּם אֲנָשִׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדַיךָ מִנְּעוּרֵינוּ**
וְעַד־עַתָּה גַם־אֲנַחְנוּ גַם־אֲבֹתֵינוּ בַּעֲבוּר תִּשְׁבוּ בָאָרֶץ גִּשְׁן
כִּי־תֹעֲבֶת מִצְרַיִם כָּל־רָעָה צֵאן:

1 **א וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיֵּגַד לְפֶרְעָה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאֶחָי וְצֹאנָם וּבָקָרָם**
 2 **וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהֵנָּה בָּאָרֶץ גִּשְׁן: ב וּמִקְצָה**
 3 **אָחִיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיֵּצֵאם לִפְנֵי פֶּרְעָה: ג וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה**
אֶל־אֶחָיו מִה־מַּעֲשֵׂיכֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל־פֶּרְעָה רָעָה צֵאן עֲבָדֶיךָ
 4 **גַם־אֲנַחְנוּ גַם־אֲבֹתֵינוּ: ד וַיֹּאמְרוּ אֶל־פֶּרְעָה לָגֹר בָּאָרֶץ**
בָּאֲנֹו כִּי־אֵין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעֲבָדֶיךָ כִּי־כִבֵּד הָרָעַב
 5 **בָּאָרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בָּאָרֶץ גִּשְׁן: ה וַיֹּאמֶר**
 6 **פֶּרְעָה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאֶחֱיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ: ו אֶרֶץ**
מִצְרַיִם לִפְנֶיךָ הִוא בְּמִיטֵב הָאָרֶץ הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ
וְאֶת־אֶחֱיךָ יֵשְׁבוּ בָאָרֶץ גִּשְׁן וְאִם־יִדְעַת וַיִּשְׁכְּבֶם אֲנָשֵׁי־חֵיל
וְשִׁמְתָם שָׂרֵי מִקְנֶה עַל־אֲשֶׁר־לִי:

Onları Paro'ya takdim etti – Yosef'in isteği, Paro'nun, kardeşlerinin söz ve davranışlarından onların sadece çobanlığa uygun oldukları sonucunu çıkarmasıdır (Sforno).

4. Bu ülkede bir süre kalmak için geldik – Ya da “Ülkede konaklamaya/yabancı statüsüyle yaşamaya geldik”. İbranice *Lagur Baarets Banu*. Pesah Agadası'ndan hatırlayacağımız bu pasuk, ulusun gerçek evinin Erets-Yisrael olduğunu vurgular niteliktedir. Aile Mısır'a sadece geçici olarak yerleşmiştir ve Tanrı, onun ait olduğu yere dönmesine izin verene kadar burada kalacaktır.

Or Ahayim, ailenin bu şekilde konuşmaktaki amacının, kendisini, başvezirin ailesi oldukları için özel muameleye hakları olduğunu iddia eden ayrıcalıklı bir ulus değil, Paro'nun iyi niyetine sığınmış

bir grup olarak tanıtmak olduğunu belirtir.

5-6. Paro, Yosef'in umduğu gibi cana yakın davranmakta ve Yosef'e, ailesine Mısır'ın sunabileceklerinin en iyisini sağlaması için tam yetki vermektedir.

5. Sana gelmişler – Bu, bir konuya giriş cümlesidir. “Ailenin gelişinden haberdarım” (Ramban). Alternatif olarak “Ailen sana geldi. Senin burada kazandığın şerefi duyarak gelmişler. Şimdi sana düşen, bu onura yakışır bir şekilde hareket etmen ve onların ihtiyaçlarını karşılamandır. Elinde yeterli kadar yetki var” (Ramban).

6. Sürülerimin – İbn Ezra'ya göre bu, at ve katır sürüleridir. Raşi ise, Paro'ya davar çobanı olduklarını söyleyen kardeşlerin, davara bakmasının mantıklı olduğundan yola çıkarak (Sifte

³² Bu adamlar davar çobanıdır ve [Kenaan'da] hayvancılıkla uğraşırlardı. Davarlarını, sığırlarını ve kendilerine ait her şeyi de [beraberlerinde] getirdiler’.

³³ “Paro sizi çağırıp ‘Ne iş yaparsınız?’ dediğinde, ³⁴ ‘Kullarmız, hayvancılıkla uğraştılar – çocukluğumuzdan şimdiye kadar; hem biz hem babalarımız’ diyeceksiniz. Böylece Goşen’de yerleşebilmeniz mümkün olacak. Zira davar çobanlığı Mısır’da tabudur”.

47

¹ Yosef gelip Paro’ya anlattı. “Babam, kardeşlerim, davarları, sığırları ve kendilerine ait olan her şey Kenaan Ülkesi’nden geldiler” dedi. “Şu anda Goşen bölgesindeler”. ² Kardeşleri arasından beş kişi seçmişti. Onları Paro’ya takdim etti.

³ Paro [Yosef’in] kardeşlerine “Ne iş yaparsınız?” diye sordu.

“Kullarım davar çobanıdır – hem biz hem de babalarımız” diye cevap verdiler Paro’ya.

⁴ “Bu ülkede bir süre kalmak için geldik” diye açıkladılar Paro’ya. “Çünkü kutluk Kenaan’da oldukça ağır olduğundan, kullarımızın davarı için otlak yok. Lütfen kullarımızın Goşen bölgesinde yerleşmelerine izin veriniz”.

⁵ Paro Yosef’e “Baban ve kardeşlerin sana gelmişler” dedi. ⁶ “Mısır ülkesi önündedir. Babanı ve kardeşlerini ülkenin en iyi bölgesine yerleştir; Goşen bölgesinde yerleşsinler. Aralarında yetenekli olduğunu bildiğin kişiler varsa, onları benim sürülerimin yönetimine atarsın”.

ummayın. Ne onların geleneklerini uygulayın, ne de onlarla sosyal anlamda karışın”. Paro’nun kendi ailesinden memurlar atamak istediğini bilen Yosef, kardeşlerine, krala nasıl yanıt vermeleri gerektiği konusunda da öneriler vermiştir: Kardeşlerin dürüst olmaları, fakat aynı zamanda bir şekilde Paro’nun onları hizmetine almaktan caydıracak şekilde davranmaları gerekmektedir. Hayvanlara tapıkları bilinen Mısırlılar’ın çobanları hakir gördüklerini bilen Yosef, kardeşlerinin kendilerini çoban olarak tanıtmalarını istemiştir. Bu sayede Paro da onlarla fazla ilgilenmemiş, onların daha uzak ve ayrı bir yer olan Goşen’e yerleşmelerini hemen onaylamıştır.

yetiştirenlere kötü gözle bakarlardı (Raşi; bkz. 43:32). Bir başka açıklamaya göre Mısırlılar tamamen vejetaryendiler (İbn Ezra). Bu olay eğer Hyksos kovulduktan sonra olduysa, Mısırlılar’ın çobanlara karşı olan bu tavrının sebebi Hyksos’a yönelik bir tepki olabilir. Zira Hyksos, “çoban krallar” olarak bilinirdi (Josephus Flavius, *Contra Apion* 1:14). Bir görüşe göre ise bu, sosyal bir tabuydu (Raşbam). Çobanlığın Mısır’da bir tabu olması, Bene-Yisrael için bir avantajdır. Zira bu şekilde Mısırlılar’la bir rekabet söz konusu olmayacaktır (Josephus, *Antiquites* 2:7:5). Ayrıca onların yerel halkın içinde eriyip gitmeleri ihtimali de azalacaktır.

47.

1-6. Yosef kardeşlerine özetlediği stratejisini uygulamaya başlar. Paro’yla olan kişisel konuşmasında, ailesinin Goşen’e geldiklerini bildirir. Böylece Paro’nun aklına, orayı ailesinin yerleşeceği resmi yer olarak tayin etme fikrini yerleştirmiş olur. Paro’nun karşısına çıkacak tanışma komitesini de, kraliyet hizmetine uygun olmadıkları fikrinin uyanacağı bir ortam oluşacak şekilde ayarlar.

2. Beş kişi – Bir görüşe göre bunlar, fiziksel olarak en güçsüz kardeşler; yani Reuven, Şimon, Levi, Yisahar ve Binyamin’dir. Amaç, kardeşlerin orduda ya da muhafız olarak görevlendirilmesi ihtimalini bertaraf etmektir (*Midraş – Bereşit Raba* 95; Raşi). Ancak başka kaynaklara göre ise, Yosef aksine, [olasılıkla itibarlarını vurgulamak amacıyla] en güçlüleri seçmiştir: Zevulun, Dan, Naftali, Gad ve Aşer (*Targum Yonatan; Talmud – Bava Kama* 92a).

Rabi Samson Raphael Hirsch, Mısırlılar ve Bene-Yisrael arasındaki temel farkın, edindikleri mesleklerle de kendini göstermekte olduğunu belirtir. Bir çoban, yaşamları insana bağlı olan canlılarla çalıştığından, şefkat ve cömertlik özellikleri gelişir. Sahip olduğu mallar – hayvanları – sabit olmadıklarından, servete de çok fazla değer vermeyi öğrenir. Genelde vaktini kurlarda geçirdiği için doğayı inceleyebilir, tüm dünyayı ve dolayısıyla Yaratıcı’yı düşünmek için vakit bulur. Diğer yandan Mısır kültürünün temeli incelendiğinde çobanlardan neden nefret ettikleri daha iyi anlaşılacaktır. Mısır’ın tarıma dayanan ekonomisi, köleliği ve insan onuruna yönelik bir önemsemezliği teşvik eder nitelikteydi. Ülkenin kaydedilmiş olan aşırılık ve sapkınlıkları da bu temel bozukluğun bir sonucudur.

33. Tabu – Bir açıklamaya göre bunun sebebi, koyunların Mısırlılar için kutsal oluşlarıdır. Dolayısıyla Mısırlılar, koyunları yiyecek amacıyla

וַיָּבֹא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב

אָבִיו וַיַּעֲמִדְהוּ לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה:

ח וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב כִּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ: ט וַיֹּאמֶר

יַעֲקֹב אֶל־פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגֹרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאת שָׁנָה מָעַט

וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי וְלֹא הִשְׁיֵגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתִי

בְּיָמֵי מְגֹרֵיהֶם: י וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי

פַּרְעֹה: שְׁבִיעִי יֵאָוִי וְיֹשֵׁב יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֲחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם

אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטֵב הָאֶרֶץ בְּאֶרֶץ רַעֲמֶסֶס כֹּאֲשֶׁר

צִוָּה פַּרְעֹה: יב וַיַּכְלִכֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֲחָיו וְאֶת

כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לֶפָנָי הַטָּף: יג וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאֶרֶץ

כִּי־כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וַתֵּלֶה אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי

הָרָעַב:

10. Yaakov sonra Paro'yu mübarek kıldı – Yaakov'un bu Berahası sayesinde, Mısır'daki kıtlık, Yosef'in rüyadan çözümlediği gibi yedi yıl sürmemiş ve ikinci yıl sona ermiştir (Midraş). Raşi hem p. 7'deki hem de bu pasuktaki "Vay-**vareh** – Mübarek Kıldı" sözcüğünü, "Huzura geliş ve huzurdan ayrılıştaki krala verilen selam" şeklinde açıklar (p. 7, Raşi o.a.).

11. Rameses toprakları – Burası Goşen'dedir (Raşi; 46:1, İbn Ezra o.a.). Bazı kaynaklar burayı, Nil deltasının kuzeydoğu ucundaki Pelusium şehri ile tanımlarlar (Targum Yonatan; bkz. Şemot 1:11 açık.). Bazıları ise burasının Hero-opolis olduğunu belirtirler (krş. 45:10; 46:28, Septuaginta o.ç.). Hero-opolis, olasılıkla, eski Hyksos başkenti olan ve "Typho'nun Şehri" olarak bilinen Avaris ile aynı yerdir (Josephus, *Contra Apion* 1:14, 1:26). Josephus bu bilgiyi kaydetmesine karşın, kendi fikrini, Rameses'in Heliopolis olduğunu söyleyerek belirtmekte (*Antiquities* 2:7:6) ve bu fikir, Saadya Gaon tarafından da (Şemot 1:11, o.a.) desteklenmektedir.

Etimolojik olarak Rameses, eski Mısır dilinde *Rameses* – "Ra'dan doğmuş" sözcüğüyle bağlantılıdır. *Meses* – "-dan doğmuş/çıkışmış" sözcüğü Moşe [İngilizce *Moses*] isminin de kökenidir (bkz. Şemot 2:10). Dolayısıyla Heliopolis [ya da On;

bkz. 41:50 açık.] şehrinin çevresindeki bölgenin Rameses olması mantıklıdır. Bu isim, daha sonraları bazı firavunlar tarafından da şahsi isim olarak kullanılmıştır.

Çeşitli kaynaklar Rameses'i, Tanis, Kantir ya da San el-Hacar olarak tanımlarlar.

12. En küçüklerine kadar – Tam çeviriyle "Çocuklara [ya da çocuk sayısına] göre eklemek/yemekle" (krş. Raşi; Radak). Yosef evlerindeki her bireyin – hatta etrafa dağıtıp yemeği israf etmeye eğilimli olan küçük çocukların bile (*Mizrahi*) – ihtiyacını karşılayacak kadar yemek sağlamıştır (Raşi).

13-27. Yosef'in tarım politikası Paro'yu zenginleştiriyor. Tora bu noktada kıtlığın en başına dönmekte ve Yosef'in, Mısır'ın tüm zenginliklerini Paro adına biriktirmek için tüm ekonomik gücünü nasıl kullandığını anlatmaktadır. Yosef kalabalık halkı besleyecek kadar yiyeceği stoklayan tek kişi olduğundan ve Paro'nun tüm desteğini aldığından, halkın onun dediklerini yapmaktan başka seçeneği kalmamıştır. Rabi Munk, Mısır'da başgösteren benzeri kıtlıkların tarihi tanımlarına dikkat çeker. Böyle dönemlerde yamyamlık başgöstermiş ve Suriye'den Mısır'a kadar uzanan yol ceset kalıntılarıyla kaplanmıştı.

13. Mısır ve Kenaan – Buradan, kıtlığın dere-

⁷ Yosef, babası Yaakov'u getirdi ve onu Paro'nun huzuruna çıkardı. Yaakov Paro'yu mübarek kıldı. ⁸ Paro, Yaakov'a "Kaç yaşındasın?" diye sordu.

⁹ "Hayattaki yolculuğum 130 yıl sürdü" diye cevapladı Yaakov. "Yaşantımın günleri oldukça az ve zor oldu. Babalarımın hayat içindeki yolculuklarında yaşadıkları kadar uzun yaşamadım".

¹⁰ Yaakov sonra Paro'yu mübarek kıldı ve huzurundan ayrıldı.

¹¹ Yosef, babası ve kardeşlerini yerleştirdi. Onlara Paro'nun emrettiği üzere, Mısır ülkesinde, ülkenin en iyi bölgesindeki Rameses topraklarında arazi verdi. ¹² Yosef, babasının, kardeşlerinin ve babasının ailesinin tümünün ihtiyaçlarını, en küçüklerine kadar karşıladı.

¹³ Bölgenin hiçbir yerinde ekmek bulunamıyordu; zira kıtlık çok ağırdı. Mısır ve Kenaan ülkeleri [halkları] kıtlıktan dolayı kırılıyordu.

Hahamim), bu sürülerin [büyük olasılıkla koyun harici (bkz. 44:32 açk.)] davar olduğunu belirtir. Ancak bir görüşe göre Paro'nun kastettiği, ordu komutanlığıdır (Raşbam).

7-10. Yaakov ve Paro karşılaşıyorlar. Yosef babasını Mısır'ın kralıyla tanıştırır. Bu karşılaşmanın doğası, Yosef'in kardeşleriyle olan karşılaşmasından çok farklıdır. Zira bu, bir anlamda, iki kralın – maneviyat kralıyla, bir süper gücün kralının – birbirini selamlamasıdır. Aşağıda da işaret edileceği üzere, Rabi Samson Raphael Hirsch, Paro'nun, karşısındaki yaşlı adamla konuştuğu onun sıradan bir insan olmadığını anladığını belirtir. Gerçekten de, hayatının kalan 17 yılı boyunca Mısır'da Yaakov'a büyük saygı gösterilmiştir.

7. Onu Paro'nun huzuruna çıkardı – İbranice *Vayaamideu*. Tam anlamıyla "Onu Paro'nun önünde ayakta/hazır durdurdu". *Vayaamideu* sözcüğü normal şartlarda bir Yud harfi kullanılarak yazılır. Oysa pasuktaki yazım Yud harfini içermemektedir ["*Haser* – *Eksik*"]. *Baal Aturim* bunun, Yaakov'un bu karşılaşmada yaşlı ve zayıf olduğu için, zorlukla ayakta durduğuna ve Yosef'in ona destek olduğuna dair bir işaret teşkil ettiğini belirtir.

8. Kaç yaşındasın? – Tam çeviriyle "Hayatının yıllarının günleri ne kadardır?".

9. Hayat yolculuğum... – Tam çeviriyle "Konaklamamın yıllarının günleri...".

130 yıl – Yaakov 2108 yılında doğmuştu (25:26). Şimdi ise yıl 2238'dir [MÖ 1523].

Yaşantımın günleri... – Tam çeviriyle "Hayatımın yıllarının günleri, az ve kötüydüler. Babalarımın, [dünyada] konaklama günlerindeki hayatlarının yıllarının günlerine yetişemediler".

Otoriteler, bir kralın, gelen bir ziyaretçiyle ilgili olarak sorulacak birçok şey varken özellikle

yaşını sormasının dikkat çektiğine değinirler. Metnin yüzeysel okunuşuyla, Paro'nun, karşısındaki kişinin ne kadar yaşlı olduğunu görünce çok etkilendiği sonucu çıkarılabilir. Hatta belki de Yaakov, Paro'nun o ana kadar gördüğü en yaşlı kişidir ve Paro bu nedenle böyle bir soru sorma ihtiyacı duymuştur. Yaakov da cevaben, Avraam ve Yitshak kadar uzun yaşamadığını, fakat zorluklarla dolu bir hayat sonucu yaşlandığını söyler (Raşbam; Ramban). Tam çevirideki "Konaklama" kelimesi İbranice *Lagur* sözcüğünün yaklaşık karşılığı olarak verilmiştir. Bu sözcük, "*Ger* – *Yabancı*" kelimesinden gelmektedir. Başka bir deyişle Yaakov "Yabancı olarak yaşadığım yıllar, toplamda 130'dur; zira hayatımın büyük çoğunluğunu başkalarının topraklarında yaşayarak geçirdim" demektedir (Raşi).

Rabi Samson Raphael Hirsch ise biraz derine inmektedir. Tam çevirilerden de anlaşılacağı üzere gerek Paro, gerekse de Yaakov, sanki başka kavramları ifade ediyorlarmış gibi, "*günler, yıllar*"dan söz etmektedirler. Rabi Hirsch, Paro'nun, bir ülkenin kralı olarak, kuvvetli sezgilere sahip ve akıllı bir kişi olduğunu, dolayısıyla böylesi beklenmedik ve kişisel bir soru sormak, günler ve yıllar arasında bir ayırım yapmak konusunda mutlaka geçerli bir nedeni olduğunu belirtir. Paro, bir insanın uzun yıllar yaşayabileceğini, ama belki de çok az gününü dolu dolu ve üretken bir şekilde geçirdiğini bilen bir kişiydi. Ne de olsa birçok insan, potansiyelinin çok azını kullanır. Şimdi ise karşısında böylesine benzersiz bir adam gören Paro, Yaakov'a "Hayatının yıllarının günleri ne kadardır? – bu uzun yaşamında kaç tane gerçekten anlamlı günün oldu?" diye sormaktadır. Buna karşılık Yaakov da yaşamının niteliksel hesabını alçakgönüllülükle değerlendirmiştir: "Benim yaşamım babalarımın yaşamlarıyla karşılaştırılmaz bile. Onlar benden daha fazla yaşadılar; başka bir deyişle, varoldukları her gün yaşadılar ve misyonlarını benden daha verimli bir şekilde yerine getirdiler".

- 14 יָד וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם
וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׁבֵר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף
15 בֵּיתָה פְּרָעָה: טו וַיְתֵם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן
וַיָּבֹאוּ כָּל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּה־לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּחָה נָמוּת
16 נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס כֶּסֶף: טז וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הֲבֹ מִקְנֵיכֶם וְאַתֶּנָּה
לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אֲפֹס כֶּסֶף: יז וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם
17 אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הָצֹאן
וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבְחֻמְרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה
הַהִוא: יח וַתֵּתֶם הַשָּׁנָה הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית
18 וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נִכְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם־תָּתֵם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה
הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לַפָּנִי אֲדָנִי בְּלֹתִי אִם־גִּוִּיתָנוּ
וְאֲדַמְתָּנוּ: יט לִמָּחָה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אֲדַמְתָּנוּ
19 קִנְיֵה־אֲתָנוּ וְאֶת־אֲדַמְתָּנוּ בַּלֶּחֶם וְנַהֲיֶיהָ אֲנַחְנוּ וְאֲדַמְתָּנוּ
עֲבָדִים לַפְּרָעָה וְתֹן־זֶרַע וְנַחֲיֶיהָ וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא
20 תִּשָּׂם: כ וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲדַמַּת מִצְרַיִם לַפְּרָעָה כִּי־מָכְרוּ
מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חֻזַּק עָלֵהֶם הָרָעַב וַתְּהִי הָאֶרֶץ
21 לַפְּרָעָה: כא וְאֶת־הָעָם הָעֲבִיר אֹתוֹ לְעִרִים מִקְצֵה
גְּבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קָצְהוּ:

20. Halkın “köle olalım” teklifine karşın, Yosef insanları değil, sadece toprakları Paro’nun iyelğine geçirmiştir. Bu, kölelik düzenine yönelik bir tür protestodur. *Aamek Davar*’a göre, Yosef’in halkı köle yapmamasının altında yine ülkenin refahına verdiği öncelik vardır. Halk bu şekilde kendi geçimlerini sağlamaya devam edecek ve hükümetin himayesi altında, dolayısıyla hükümete bir yük olmayacaklardır. *Malbim* bir yöneticinin, yönetimi altındakilerin geçiminden kendini sorumlu hissetmesi gerektiğini vurgular. Bu sebeple Yosef’in, halkı yiyecek karşılığında

köleleştirmesi yanlış olacaktır.

21. **Şehirlere taşıdı** – Yosef nüfusu şehirden şehire transfer etmiştir. Böylece halkın artık toprağa sahip olmadığı vurgulanacak, kraliyetin toprağa olan hakimiyeti tartışılmaz olacak, hiçbir birey önceden sahip olduklarının üzerinde hak iddia edemeyecektir. Yosef halkı kendi evlerinde bıraktığı takdirde, her birinin eski mallarına, sanki hala kendi malıymış gibi bağlanacağından endişelenmiştir. Bu açıdan, herhangi birinin devlet malının bir bölümüne sahip olmasının, sadece kralın isteğine bağlı olduğunu açıkça

¹⁴ Yosef, Mısır ve Kenaan ülkelerinde bulunan tüm parayı, [bu halkların] satın aldıkları buğdaya karşılık olarak topladı. Yosef [tüm] bu parayı Paro'nun hazinesine getirdi.

¹⁵ Mısır ve Kenaan ülkelerinin parası tamamen bittiğinde, tüm Mısır Yosef'e gelip "Bize ekmek verin! Sırf para sıfırlandı diye neden karşınızda ölelim?" dediler.

¹⁶ Yosef "Sürülerinizi getirin. Madem para sıfırlandı, o zaman size [ihtiyacınızı] sürülerinize karşılık veririm" dedi.

¹⁷ Sürülerini Yosef'e getirdiler ve Yosef onlara, atlar, davar ve sığır sürüleri ile eşekler karşılığında ekmek verdi. O yıl boyunca, tüm sürüleri karşılığında onları ekmekle geçindirdi.

¹⁸ O yıl sona erdi. İkinci yılda ona gelip "Efendimizden hiçbir şeyi esirgeyecek değiliz" dediler. "Ancak paranın bitmesi ve hayvanların efendimize devredilmesiyle, kurumuş vücutlarımız ve toprağımızdan başka efendimize verecek bir şeyimiz kalmadı. ¹⁹ Hem biz hem de toprağımız – neden gözünüzün önünde ölüp gidelim? Bizi ve toprağımızı ekmek karşılığında satın alın. Bizler Paro'nun kölesi olalım; toprağımız da [ona ait olsun]. Bize tohum verin! Yaşayalım ve ölmeyelim! Toprak da ıssızlaşmasın!"

²⁰ Yosef [bunun üzerine] Mısır'ın tüm [tarım] topraklarını Paro'nun malı haline getirdi. Zira kıtlığın kuvvetine dayanamadığı için herkes tarlasını satmıştı. Böylece ülke Paro'nun [şahsi mülkü] oldu. ²¹ [Yosef,] Halkı da Mısır sınırının bir ucundan diğerine kadar, şehirlere taşıdı.

cesini daha iyi anlayabiliriz. Kenaan'daki ürünlerin sulaması tamamen yağmura dayalıdır. Mısırda ise, ana su kaynağı Nil'dir ve bu nehir, Orta Afrika'daki yağmurlara bağlıdır. Buradan, kıtlığın Kenaan ve Mısır'la sınırlı olmadığını, Orta Afrika'ya kadar yayılmış olduğunu görmekteyiz.

Bir fikre göre kıtlık sadece Ortadoğu ve Afrika'da değil; tüm dünyada etkiliydi. Buna göre alternatif bir çeviri, "bölgede ekmek bulamıyordu" yerine "dünyada ekmek bulamıyordu" şeklindedir.

14. Satın aldıkları buğdaya karşılık – Aslında çiftçiler ürünlerini kraliyet depolarına kendileri bağışlamışlardı. Öyleyse neden şimdi kendi ürünleri için para ödemeye zorlanmaktadırlar? Bunun iki olası açıklaması vardır: Ya bolluk sırasında fiyatlar düştüğü zaman Yosef ürünleri onlardan satın almıştır, ya da Paro, zamanında onları ürünlerini vermeye zorlamıştır ve şimdi onları para karşılığında satmaya hakkı olduğunu iddia etmektedir (41:18, Ramban o.a.).

Mısır halkının hepsinin parası aynı anda bitmiş değildir. Doğal olarak, fakirlerin birikimi zenginlerden önce tükenmiştir. Burada, zenginlerin bile parasının tükendiği zamandan bahsedilmektedir (*Tir*).

Paro'nun hazinesine – Tam çeviriyle "Paro'nun sarayına". Tora burada, Yosef'in sadakatini ve dürüstlüğünü vurgulamak için, onun bütün parayı Paro'ya getirdiğini belirtmektedir (Ramban).

16. Yosef'in planı Mısırlılar'ı fakirleştirmek ve

onları bütünüyle krala bağımlı hale getirmektir. Yemek için yalvardıklarında, Yosef "Size ekmek vermek benim yetkilerim dahilinde değil" diyor. "Fakat eğer dediğiniz gibi paranız bittiyse, bana sürülerinizi getirin; size onların karşılığında yemek vereyim. Zira hala çiftlik hayvanlarına sahipseniz, yardım istemeye hakkınız yok; onları kullanabilirsiniz".

17. Davar ve sığır sürüleri – Alternatif çeviriyle "atlar, davar iyeliği, sığır iyeliği ve eşekler karşılığında" (krş. Hirsch). Bu şekildeki bir çeviri, davar ve sığırların verilmeyip, sadece kağıt üzerinde "iyelik" anlaşmasının yapıldığı anlamına gelebilir. Ancak bu durumda bile eşekler ve atlar fiilen el değiştirmiştir.

18. İkinci yılda – Yani kıtlığın ikinci yılında. Yosef kardeşlerine daha beş yıl boyunca ürün alınamayacağını söylemesine rağmen (45:6), Yaakov geldiği zaman onunla birlikte bereket de gelmiş, kıtlık sona ermiştir (p. 10 açk.; *Tosafra Sota* 10:9).

Kurumuş vücutlarımız – Tam çeviriyle "cesetlerimiz".

19. Hem de toprağımız – Mısırlılar topraklarının da "ölmesinden" bahsetmektedirler; çünkü toprak boş bırakılıp ekim yapılmadığında ölü sayılır. Aynı durum potansiyelini boşa harcayan insanlar için de geçerlidir. Hahamlarımız'ın günahkarlarla ilgili söyledikleri gibi: "Kötüler yaşarken bile ölü olarak adlandırılırlar". Yaşam, üretkenlikle eş anlamlıdır.

- כב רק אדמת הכהנים לא קנה כי 22
- חֵק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פְּרֵעָה וְאָכְלוּ אֶת־חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם
- פְּרֵעָה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת־אֲדָמָתָם: כג וַיֹּאמֶר יוֹסֵף 23
- אֶל־הָעָם הֵן קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אֲדָמָתְכֶם לְפְרֵעָה
- הָאֵלֶיכֶם זֶרַע וְזִרְעָתְכֶם אֶת־הָאֲדָמָה: כד וְהָיָה בְּתִבּוּאָת וּנְתַתֶּם 24
- חֲמִישִׁית לְפְרֵעָה וְאַרְבַּע הִדֹּת יִהְיֶה לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה
- וְלֹאֲכַלְכֶם וְלֹאֲשֶׁר בְּבִיתְכֶם וְלֹאֲכֹל לְטַפְכֶם: מפטיר
- כה וַיֹּאמְרוּ הַחִיתָנוּ נִמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנֵי וְהִינּוּ עֲבָדִים 25
- לְפְרֵעָה: כו וַיֵּשֶׁם אֹתָהּ יוֹסֵף לְחֶק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אֲדָמַת 26
- מִצְרַיִם לְפְרֵעָה לְחֶמֶשׁ רֶק אֲדָמַת הַכֹּהֲנִים לְבָדָם לֹא הָיְתָה
- לְפְרֵעָה: כז וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גִּשְׁן וַיֵּאָחֲזוּ 27
- בָּהּ וַיִּפְרְנוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד:

İbranice *Veyeahazu Ba. Midraş*, bu sözcüklerin tam anlamı olan “[Mısır toprağı tarafından] tutulmuşlardı” üzerinde durur ve bunu “oradan ayrılmıyorlardı” şeklinde açıklar. Bu ayrılmak istememenin sebebi, Avraam’a, soyunun sürgün ve kölelik göreceğine dair verilen bilginin gerçekleşmesi için gerekli olan sürenin Mısır’da tamamlanmasını istemeleridir. Ne de olsa Mısır’da

rahattırlar ve bu sürenin tamamını bu rahat altında geçirdikleri takdirde, süre ile ilgili söz yerine gelmiş olacağından, kölelik görmeyeceklerini ummaktadırlar. Ancak yabancı ülkede “rahat” olmanın tarih boyunca getirdiği bir başka etki de bu sözlerden okunmaktadır: Yisrael halkı, yavaş yavaş asimilasyonun kucağına doğru ilerlemeye başlamıştır.

²² Sadece rahiplerin toprağını satın almamıştı. Çünkü rahiplerin Paro tarafından öngörülmüş [yiyecek] payları vardı. Paro'nun kendilerine verdiği payı yiyorlardı ve bu yüzden topraklarını satmadılar.

²³ Yosef halka “*Bakın; bugün hem sizi hem de topraklarınızı Paro'nun malı haline getirdim*” dedi. “*İşte size tohum; toprağı ekin.*” ²⁴ İleride, ürünlerden beşte birlik bir bölümü Paro'ya vereceksiniz. [Kalan] Dört pay ise – gerek toprağı ekmeniz için tohum, gerekse de hem kendinize, hem de ev halkınıza ve çocuklarınıza yiyecek olarak – size ait olacak”.

²⁵ “Hayatımızı kurtardınız!” dediler. “Efendimizin gözünde beğeni kazanalım; [seve seve] Paro'nun köleleri oluruz”.

²⁶ Yosef bunu, bugüne kadar [geçerli olan] bir kanun olarak belirledi. [Buna göre:] Mısır'ın [tarım] toprağının [üzerinde yetişen ürünlerin] beşte biri Paro'ya aittir. Ancak, sadece rahiplerin toprakları Paro'ya ait değildir.

²⁷ [Bu arada, yeni oluşmaya başlayan] Yisrael [halkı], Mısır ülkesindeki Goşen bölgesinde yerleşti. Orada mülk edindiler. Çok verimli oldular ve sayıca fazlasıyla [ve hızlı bir şekilde] çoğaldılar.

belirtmek istemiştir (Raşi; Radak; *Hizkuni*; *Meşeh Hohma*).

Fakat pasuk, Yosef'in, planını zekice uyguladığını göstermektedir. Toplumdaki mevcut grupları bölmüş olsaydı, toplumsal ve sosyal yapıyı, ulusa zarar verecek şekilde bozmuş olacaktı. Onun yerine her şehrin halkını *bir bütün halinde* transfer etmiştir. Böylece eski arkadaşlar ve komşular yeni yerlerinde yine beraberce yaşayabileceklerdir.

22. Sadece rahiplerin toprağını satın almamıştı – Zira rahipler topraklarını satmak zorunda kalmamışlardır. Çünkü onlar, kıtlığa rağmen Paro'dan maaş almaya devam etmektedirler. Dolayısıyla sadece rahiplerin toprakları Paro'nun olmamıştır. Otoriteler, Tora'nın, rahiplere Mısır'da tanınan bu ayrıcalığı özellikle belirtmesinden, Yisrael'in gelecekteki nesilleri için önemli bir ders çıkarılır: Yahudiler hiçbir zaman Koenler'e, Leviler'e ve fakirlere bağış yapmakta isteksiz olmamalıdır. Tanrı şöyle demiştir: “Bakın; Paro bile putperest rahiplerin topraklarını almadı ve onları, ürünlerinin beşte birini hükümete vermekten muaf kıldı [başka bir deyişle “kendisine ait olması gereken” toprağı rahiplerde bıraktı ve bu şekilde kendisine ait olması gereken beşte birlik payı rahiplere vermiş oldu]. Çocuklarını; Erets-Yisrael'i size tartışılmaz bir hediye olarak verdim. Yaşayan Tanrı'nın çocukları olan sizler de, [tıpkı Paro gibi, kendi “rahipleriniz” sayılan Levi kabilesine, Koenler'e ve fakirlere] beşte birlik bağış cömertçe yapmalısınız” (*Moşav Zekenim*) [*Maaser* sözcüğü her ne kadar “onda bir” anlamında ise de, Koen, Levi ve fakirlere verilen miktar %20'ye ulaşmaktaydı; bkz. Sözlük: *Maaser*].

Yosef belki de peygambersel bir öngörüyle, Mısır-

da geçirdikleri süre boyunca Bene-Yisrael'in de yararına olacak bir davranışta bulunmuştur. Yosef, rahiplere ayrıcalık tanıyarak, Levi kabilesinin – yani Yahudi toplumunun “rahiplerinin” – ileride Mısırlılar'ın diğer kabileleri zorunlu tuttuğu hizmetten muaf olmasını da sağlamıştır. Böylece Atalar'ın öğretilerini sürekli canlı tutan güçlü bir çekirdek topluluk oluşacaktır (Rabi Yaakov Kamenetsky).

23-24. Yosef halka, yeni yerleştirdikleri kraliyet topraklarında hangi koşullar altında çalışacaklarını ve geçimlerini nasıl sağlayacaklarını anlatmaktadır. Onların köle olarak çalışma tekliflerini reddetmesine rağmen (p. 20), onları topraklarda çalışmaya zorunlu tutmuştur. Tohumları da hükümet sağlayacaktır: “Normal şartlarda, artık topraklara sahip olan kralın, ürünün beşte dördünü alıp, sadece beşte birini size bırakması uygun olurdu. Ancak ben cömert olacağım: Siz toprağın sahibiymiş gibi ürünün beşte dördünü alacaksınız; Paro da kira için beşte birini alacak. Tek şart sizin topraklarda kalıp çalışmanızdır” (Ramban).

24. Beşte birlik bir bölümü – Bkz. 41:34 açık.

26. Bugüne kadar – Tora'nın yazıldığı zamana, yani Moşe Rabenu'nun zamanına kadar.

27. Orada mülk edindiler – Yosef'in verdiği topraktan memnun kalmayarak, daha fazla toprak satın aldılar. Bu, onların kendilerini Mısır'da artık yabancı gibi hissetmediklerini, oranın yerlileriymiş gibi davranmaya başladıklarını göstermektedir (*Keli Yakar*).